

Regeringens proposition

1983/84: 200

om vissa åtgärder för att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen;

beslutad den 3 maj 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till vissa åtgärder för att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen. Åtgärderna är likviditetsindragning från företag och kommuner, en särskild likviditetsindragning från skogsindustrin samt stopp för höjning av utdelningen på aktier i vissa bolag för verksamhetsåret 1984.

Likviditetsindragningen från företag och kommuner sker genom att arbetsgivare blir skyldiga att betala in medel på likviditetskonto i riksbanken. Landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall senast den 31 januari 1985 betala in ett belopp motsvarande 3 % av den del av 1983 års lönesumma som överstiger 20 milj. kr. Övriga arbetsgivare, staten undantagen, skall betala in 6 % av motsvarande belopp. Hälften skall betalas in senast den 31 augusti 1984 och återstoden senast den 31 januari 1985. Medlen skall stå kvar på likviditetskontot till årsskiftet 1986/87. Ränta utgår med 7 %.

Särskild likviditetsindragning från skogsindustrin sker fr. o. m. den 1 juli 1984. Depositioner motsvarande 3 % av exportvärdet av skogsprodukter som förs ut ur Sverige under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985 skall betalas in på konto i riksbanken. Medlen skall stå kvar på kontot till den 1 juli 1987 mot en ränta som motsvarar gällande diskonto.

Om det finns synnerliga skäl får regeringen medge befrielse från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. En motsvarande dispensmöjlighet finns i fråga om exportdeposition. Regeringen får även föreskriva eller i särskilda fall besluta att medel som står inne på likviditetskonto och

exportdepositioner skall betalas tillbaka före de tidpunkter som ovan angivits.

Vidare föreslås ett tillfälligt förbud mot höjning av utdelningen på vissa aktier. Förbudet avser svenska aktiebolag med aktier inregistrerade vid Stockholms fondbörs och svenska aktiebolag vars aktier är föremål för handel på den s. k. OTC-marknaden. Det sammanlagda belopp som delas ut för verksamhetsåret 1984 får inte överstiga den utdelning som lämnades för närmast föregående räkenskapsår.

1 Förslag till

Lag om inbetalning på likviditetskonto

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Arbetsgivare skall betala in medel på räntebärande konto (*likviditetskonto*) i riksbanken enligt bestämmelserna i denna lag.

Staten är inte skyldig att betala in medel på likviditetskonto.

Om det finns synnerliga skäl får regeringen medge befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto.

2 § Andra arbetsgivare än landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 6 procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Med lönesumman avses underlaget för år 1983 för arbetsgivaravgift till folkpensioneringen enligt lagen (1981:691) om socialavgifter. Om beloppet inte uppgår till minst 10 000 kronor skall inbetalning inte göras.

För inbetalning enligt första stycket gäller följande. Senast den 31 augusti 1984 skall arbetsgivaren, i avräkning på det slutliga beloppet, betala in ett belopp motsvarande 3 procent av avgiftsunderlaget för preliminär arbetsgivaravgift för år 1983 till folkpensioneringen (*preliminär inbetalning*). Om detta belopp inte uppgår till minst 5 000 kronor skall någon preliminär inbetalning på likviditetskonto inte göras. Återstoden av beloppet enligt första stycket skall betalas in senast den 31 januari 1985 (*slutlig inbetalning*).

Om den preliminära inbetalningen överstiger vad arbetsgivaren enligt första stycket skall betala in på likviditetskonto skall riksbanken betala tillbaka överskjutande belopp jämte 7 procent årlig ränta därå från inbetalningsdagen. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller.

3 § Landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall senast den 31 januari 1985 på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 3 procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Med lönesumman avses det underlag för arbetsgivaravgift som anges i 2 § första stycket. Om beloppet inte uppgår till minst 10 000 kronor skall inbetalning på likviditetskonto inte göras.

4 § Riksförsäkringsverket skall i god tid före den 31 augusti 1984 och den 31 januari 1985 underrätta varje arbetsgivare om hans skyldighet enligt 2 eller 3 § och därvid ange det belopp som skall inbetalas. Avskrift av sådan underrättelse skall tillställas riksbanken.

Belopp som skall betalas in på likviditetskonto avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

5 § På medel som står inne på likviditetskonto utgår årlig ränta med 7 procent, vilken läggs till kapitalet vid utgången av kalenderår. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller.

6 § Om inbetalning på likviditetskonto inte sker inom föreskriven tid skall arbetsgivaren betala ränta på beloppet till statsverket. Räntan är 2 procent för varje påbörjad kalendermånad efter den månad då beloppet rätteligen skulle ha betalats till dess inbetalning sker, dock längst till och med december 1986.

Ränta enligt första stycket fastställs av riksbanken och skall betalas

inom den tid som riksbanken bestämmer i varje särskilt fall. Ränta som inte betalas inom föreskriven tid får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). Restavgift utgår dock inte.

7 § Det belopp som en arbetsgivare har betalat in på likviditetskonto skall med ränta enligt 6 § av riksbanken betalas tillbaka till arbetsgivaren den 30 december 1986 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller beslutar i särskilda fall.

8 § Riksbankens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2 Förslag till

Lag om exportdepositioner för skogsprodukter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § För skogsprodukter som förs ut ur landet under tiden den 1 juli 1984—den 30 juni 1985 skall en deposition ställas hos staten enligt denna lag.

Med skogsprodukter avses varor hänförliga till tulltaxenummer 44.05—44.15, 47.01 och 48.01—48.08.

2 § Skyldig att ställa depositionen är den för vars räkning varan förs ut ur landet. Har varan överlåtits till någon som inte är bosatt här i landet och som för ut den ur landet, skall depositionen ställas av överlåtaren eller, om inte heller denne är bosatt här i landet, den senaste överlåtaren i överlåtelsekedjan som är bosatt här i landet.

Depositionsskyldighet föreligger inte när depositionsunderlaget enligt 3 § uppgår till högst 25 000 kronor under en kalendermånad.

3 § Depositionsbeloppet är 3 procent av varans försäljningspris med tillägg av fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige (depositionsunderlaget). Om försäljningspriset bestämts i utländskt myntslag skall det omräknas till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs den femtonde i den månad under vilken exporten skedde. Har varan inte överlåtits utgörs depositionsunderlaget av marknadspriset på avsändningsorten med motsvarande tillägg.

Om särskilda skäl föreligger får depositionsunderlaget utgöras av tillverkarens försäljningspris jämte tillägg som anges i första stycket.

4 § Frågor om depositionsskyldighet enligt denna lag prövas av tullmyndighet, som också kontrollerar efterlevnaden av lagen. Med tullmyndighet avses generaltullstyrelsen eller den underlydande myndighet som är behörig enligt vad generaltullstyrelsen bestämmer.

Bestämmelserna i 35—37 §§ tullagen (1973: 670) skall tillämpas.

5 § Den för vars räkning en vara som avses i 1 § förs ut under där angiven tidsperiod skall i exportanmälan uppge huruvida han är bosatt här i landet och, om så inte är fallet, från vem han förvärvat varan.

Tullmyndigheten får anmoda även överlåtare som inte är bosatt här i landet att lämna upplysning om från vem en vara enligt första stycket förvärvats.

6 § I fall som avses i 2 § första stycket andra meningen skall myndigheten skyndsamt underrätta den som kan vara depositionsskyldig om utförseln.

7 § Depositionsbelopp fastställs av tullmyndigheten.

Den som är depositionsskyldig enligt 2 § skall till ledning för tullmyndighetens beslut lämna deklaration för kalendermånad under vilken utförsel ägt rum. Deklarationen skall ha kommit in till tullmyndigheten senast den tionde i månaden närmast efter den månad då utförseln ägde rum eller,

i fall som avses i 2 § första stycket andra meningen, då den depositions-skyldige fick kännedom om att utförseln skett.

I deklarationen skall redovisas de varor enligt 1 § som förts ut ur landet under månaden med angivande av varuslag, tulltaxenummer, kvantitet, värde enligt 3 § samt depositionsbeloppet.

8 § Depositionsbeloppet skall erläggas till tullmyndigheten senast den dag då deklarationen skall ha kommit in.

9 § Om den depositionsskyldige inte avger deklaration eller om uppgifterna i deklarationen är så bristfälliga att de inte kan läggas till grund för en tillförlitlig beräkning av depositionsbeloppet, får detta bestämmas efter skälig grund.

10 § Tullmyndigheten skall meddela nytt beslut om fastställande av depositionsbeloppet, om verkställd utredning, granskning eller något annat förhållande ger anledning till det. Sådant beslut får inte meddelas efter utgången av år 1985.

11 § Tullmyndigheten skall snarast sätta in erlagda depositionsbelopp på konto i riksbanken.

12 § Deponerade belopp skall betalas tillbaka av riksbanken den 1 juli 1987 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller i särskilda fall beslutar.

På deponerat belopp löper ränta från dagen för inbetalningen till tullmyndigheten till dess beloppet betalas tillbaka. Räntan betalas ut i samband med återbetalning av det deponerade beloppet. Den beräknas för år efter den räntesats som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot och läggs till det deponerade beloppet vid utgången av kalenderår. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller.

13 § Om synnerliga skäl föreligger får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, generaltullstyrelsen medge befrielse, helt eller delvis, från skyldigheten att ställa deposition.

14 § Om depositionsbelopp inte betalas inom föreskriven tid skall den depositionsskyldige erlägga ränta till staten. Räntan är 2 procent av felande belopp för varje påbörjad kalendermånad räknat från och med den månad då beloppet rätteligen skulle ha betalats till dess inbetalning sker, dock längst till dess deponerat belopp skulle ha betalats tillbaka.

Generaltullstyrelsen får medge befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlägga ränta, när särskilda skäl föreligger.

15 § Har den som är depositionsskyldig, i deklaration eller annat skriftligt meddelande om sin skyldighet att ställa deposition, lämnat en uppgift som befinns vara oriktig, skall den depositionsskyldige påföras en avgift som uppgår till 20 procent av det depositionsbelopp som ytterligare rätteligen skall ställas.

I fall som avses i 9 § skall den depositionsskyldige påföras en avgift som uppgår till 20 procent av depositionsbeloppet till den del det överstiger det depositionsbelopp som skulle ha fastställts enligt de skriftliga uppgifter som lämnats.

Har depositionsskyldig, som lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna deklaration, frivilligt rättat felet skall avgift inte påföras. Avgift påförs inte heller i samband med rättelse av felräkning eller skrivfel, som uppenbart framgår av deklaration eller annat skriftligt meddelande från den depositionsskyldige.

16 § Avgift enligt 15 § får efterges om oriktigheten eller underlåtenheten med hänsyn till omständigheterna framstår som ursäktlig eller om depositionen avser ett ringa värde.

Bestämmelserna i första stycket beaktas även utan yrkande, när omständigheterna i ärendet föranleder det.

17 § Frågor om ränta enligt 14 § och avgift enligt 15 § prövas av tullmyndigheten.

18 § Ränta enligt 14 § och avgift enligt 15 § får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). Restavgift utgår dock inte.

19 § Beslut enligt denna lag som meddelas av någon annan tullmyndighet än generaltullstyrelsen får överklagas hos generaltullstyrelsen genom besvär.

20 § Generaltullstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten genom besvär. Kammarrättens beslut får inte överklagas.

21 § Vid besvär förs det allmännas talan hos besvärsmyndigheten av den tjänsteman (allmänt ombud) vid generaltullstyrelsen, som regeringen utsett.

22 § Beslut enligt denna lag får överklagas endast av den depositionsskyldige eller av det allmänna ombudet.

23 § Har en part överklagat ett beslut enligt denna lag får också motparten överklaga beslutet, även om den för honom föreskrivna besvärstiden har gått ut. Motpartens besvär skall ha kommit in till den myndighet eller domstol som har att pröva besvären inom två veckor från utgången av den tid inom vilken de först anförda besvären senast skulle ha anförts.

Återkallas eller förfaller på annat sätt den första besvärstalan är även den senare besvärstalan förfallen.

24 § Har deposition ställts eller ränta enligt 14 § eller avgift enligt 15 § erlagts med för högt belopp återbetalas det överskjutande beloppet. Därvid tillämpas 22 § första och andra styckena tullagen (1973: 670).

25 § Avgift som avses i 15 § är inte avdragsgill vid inkomsttaxeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984. I fall som avses i 2 § första stycket andra meningen föreligger dock ej depositionsskyldighet om överlåtelsen skett före den 25 april 1984.

3 Förslag till

Lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller svenska aktiebolag vilka utgett aktier, som under verksamhetsåret 1984 eller del därav,

1. är eller har varit inregistrerade vid Stockholms fondbörs, eller
2. är eller har varit föremål för handel enligt ett avtal som bolaget har träffat med en svensk fondkommissionär med skyldighet för denne att på begäran av envar ange kurser på aktierna och att till dessa kurser köpa och sälja sådana aktier.

Med verksamhetsåret 1984 avses i denna lag det räkenskapsår som inleds närmast efter den 1 juli 1983. Är detta verksamhetsår kortare än åtta månader skall verksamhetsåret 1984 anses omfatta även det följande räkenskapsåret.

2 § Aktiebolag som avses i 1 § får inte lämna utdelning för verksamhetsåret 1984 med större sammanlagt belopp än som lämnades för det räkenskapsår som närmast föregick verksamhetsåret 1984. Har fondemission eller ändringar av akties nominella belopp skett under verksamhetsåret får utdelningen på en aktie avrundas uppåt till närmast högre tiotal ören.

Är verksamhetsåret 1984 inte av samma längd som det närmast föregående räkenskapsåret skall vid beräkning av det belopp som får delas ut omräkning ske med hänsyn härtill.

3 § Utan hinder av 2 § får utdelning lämnas på nyemitterade aktier om nyemission har skett i samband med en ökning av bolagets aktiekapital som har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1984. Sådan utdelning får dock för nyemitterad aktie inte överstiga utdelningen på aktie under det närmast föregående räkenskapsåret. Finns aktier av olika slag och är de nyemitterade aktierna av ett slag som redan finns görs jämförelsen enbart med aktier av samma slag. Avser nyemissionen ett nytt slag av aktier får utdelningen på varje sådan aktie inte överstiga genomsnittet av utdelningen på tidigare utgivna aktier.

Vad som nu sagts om utdelning på nyemitterade aktier får också tillämpas på aktier som under verksamhetsåret 1984 getts ut vid utbyte av konvertibla skuldebrev eller på grund av skuldebrev med optionsrätt till nyteckning.

4 § Med utdelning avses vinstutdelning genom utbetalning av pengar till aktieägarna enligt 12 kap. aktiebolagslagen (1975:1385), 52 § lagen (1955:183) om bankrörelse eller 12 kap. försäkringsrörelselagen (1982:713).

5 § Aktiebolag som lämnar utdelning i strid mot denna lag skall till statsverket inbetala en avgift motsvarande vad som utdelats för mycket. Avgiften fastställs av bankinspektionen. Den får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953:272). Restavgift utgår dock inte.

Avgiften får efterges, helt eller delvis, om ett bolag på grund av ursäktligt misstag kommit att dela ut för högt belopp.

Avgiften är inte avdragsgill vid inkomsttaxering.

6 § Om det finns särskilda skäl får bankinspektionen medge att utdelning får ske med ett högre belopp än som följer av bestämmelserna i 2 eller 3 §.

7 § Bankinspektionens beslut enligt 5 § får överklagas hos kammarrätten genom besvär. Kammarrättens beslut får inte överklagas.

Bankinspektionens beslut enligt 6 § får överklagas hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-05-03

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om vissa åtgärder för att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen

1 Inledning

Propositionen innehåller förslag till lagstiftning om likviditetsindragning samt om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag.

Regeringen beslöt den 12 april 1984 att inhämta lagrådets yttrande över lagförslagen. De till lagrådet remitterade förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. Lagrådets yttrande över lagförslagen bör fogas till protokollet som *bilaga 2*. Jag återkommer till lagrådets yttrande i det följande dels i den allmänna motiveringen, dels i specialmotiveringen till de särskilda lagarna.

2 Allmän motivering

I kompletteringspropositionen (prop. 1983/84: 150) har jag utförligt redovisat hur den förda ekonomiska politiken inneburit en kraftig stimulans för produktion och sysselsättning samtidigt som obalanserna i utrikesaffärerna och på andra områden i samhällsekonomin har minskat i påtaglig grad. Den ekonomiska politiken måste inriktas på att konsolidera dessa framgångar i syfte att varaktigt återställa balansen i den svenska ekonomin. En grundläggande förutsättning för en fortsatt återhämtning av den svenska ekonomin är emellertid att inflationstakten väsentligt dämpas. Om pris- och kostnadsökningarna kan pressas ned till en låg nivå blir det möjligt att bevara och stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft. Därmed skapas förutsättningar för full sysselsättning och förbättrade real-

löner under de kommande åren. Härtill kommer de stora fördelningspolitiska vinster som en lägre inflationstakt medför.

På regeringens förslag ställde riksdagen i fjol upp målet att inflationstakten under loppet av år 1984 skulle begränsas till nivån 4 %. I den reviderade finansplanen (prop. 1983/84: 150, bil. 1), som regeringen nyligen har lagt fram, har som ett mål för 1985 satts att inflationen skall stanna vid nivån 3 %. Det kan emellertid samtidigt konstateras att resultatet av årets lönerörelse tyder på att det finns allvarig risk för att prisutvecklingen inte kan hållas på den eftersträlvade nivån. De träffade avtalen innebär vidare att en betydande del av det under 1985 tillgängliga löneutrymmet har in-tecknats. Regeringen har därför bedömt det nödvändigt att omedelbart vidta åtgärder i syfte att begränsa kostnadstrycket och löneglidningen. På mitt förslag har sålunda regeringen nyligen beslutat om ett allmänt prisstopp. I den reviderade finansplanen aviseras även en rad andra åtgärder. Några av dessa kräver lagstiftning. Jag avser att nu återkomma med förslag på vissa av dessa punkter.

Två av de lagförslag som jag redovisar i det följande har till syfte att begränsa den omfattande likviditeten i den svenska ekonomin och minska inflationstrycket. Det ena förslaget innebär att arbetsgivare med mer än 20 milj. kr. i lönekostnader skall åläggas att på konto i riksbanken betala in ett belopp motsvarande viss del, för landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner 3 % och för övriga arbetsgivare 6 %, av den del av lönesumman som överstiger 20 milj. kr. Likviditetsindragningen skall i princip fortvara i två år. Det andra förslaget gäller en särskild likviditetsindragning inom skogsindustrin, grundad på exportvärdet av skogsprodukter. Bakgrunden till åtgärderna har, som jag nyss nämnde, närmare behandlats i den reviderade finansplanen. Jag vill här endast framhålla följande.

Den förstärkning av den ekonomiska aktiviteten som ägt rum under loppet av 1983 har bl. a. inneburit att företagens lönsamhet har förbättrats i hög grad. För skogsindustrins del gäller dessutom att produktpriserna under 1983 ökat med 5 à 10 procentenheter mer än vad som gällt för tillverkningsindustrin i sin helhet. Förhållandevis kraftiga prisökningar är att vänta även 1984 i denna bransch. Kombinationen av snabbt ökande priser och en produktionsnivå som närmar sig kapacitetsgränsen har erfarenhetsmässigt visat sig vara en grogrund för snabba prisökningar på de inhemska insatsfaktorerna i denna sektor. Dessa prisökningar har sedan spritts till övriga delar av ekonomin.

Det är mot denna bakgrund som de föreslagna systemen med inbetalning på likviditetskonto och exportdepositioner skall ses. Åtgärderna syftar till att utjämna konjunkturvariationerna genom att likviditeten tillfälligt reduceras, så att inflationsimpulserna dämpas. Det är sålunda inte fråga om avgifter på löner eller export.

Likviditetsindragningen från kommuner och landsting beräknas uppgå

till ca 2 miljarder kr. De likvida medlen i kommunsektorn uppgick per den 31 december 1983 till närmare 30 miljarder kr. Motsvarande belopp för näringslivet är 8 resp. 150 miljarder kr.

För kommunerna bör den föreslagna åtgärden ses mot bakgrund av att avräkningen av kommunalskattemedel kommer att avsevärt förbättra kommunernas likviditet 1985.

Den omfattande likviditetsindragning som likviditets- och exportdepositionerna medför bör verksamt bidra till att dämpa löneglidningen i ekonomin och därmed motverka en viktig faktor bakom inflationsutvecklingen.

Ett tredje lagförslag gäller förbud mot höjning av vinstutdelningarna på vissa aktier. Förslaget omfattar utdelningarna för verksamhetsåret 1984, dvs. normalt de utdelningar som skall ske våren 1985. Åtgärden är motiverad av fördelningspolitiska skäl och ökar möjligheterna att få till stånd en lugn pris- och löneutveckling.

Lagrådet har inledningsvis anfört vissa allmänna synpunkter på den föreslagna lagstiftningen. Övervägandena utmynnar i att lagrådet inte ser något principiellt hinder mot att den föreslagna lagstiftningen genomförs.

Vad lagrådet anfört i denna del föranleder inte något yttrande från min sida.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om inbetalning på likviditetskonto,
2. lag om exportdepositioner för skogsprodukter,
3. lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag.

4 Specialmotivering

4.1 Lag om inbetalning på likviditetskonto

Som jag tidigare har nämnt föreslås en allmän likviditetsindragning från företag och kommuner. Detta sker genom att ett visst belopp, beräknat på den del av lönesumman för 1983 som överstiger 20 milj. kr., betalas in på ett likviditetskonto hos riksbanken. Bestämmelser om detta har tagits in i en särskild lag om inbetalning på likviditetskonto.

Lagrådet har i fråga om 2–5 §§ anfört bl. a. följande.

De föreslagna bestämmelserna är inte helt tydliga till sin innebörd. Det bör sägas ut att den preliminära inbetalningen sker i avräkning på det slutliga beloppet. I anslutning härtill bör också införas en bestämmelse om att för det fall att den preliminära betalningen överstiger det slutliga belopp-

pet överskjutande belopp skall betalas tillbaka jämte ränta. Det synes också böra klarare anges vad den i 4 § föreskrivna underrättelseskyldigheten för riks försäkringsverket innefattar. Av remissprotokollet framgår att verket svarar för det underlag som används som bas för beräkning av de belopp som skall betalas in på likviditetskonto samt att verket bör räkna ut vad varje arbetsgivare skall betala in och i god tid underrätta honom om detta. Lagtexten torde böra ge uttryck åt vad som sålunda avses. Av den föreslagna 5 § framgår inte, om den där angivna gränsen 10 000 kronor gäller både det preliminära och det slutliga beloppet eller enbart det sistnämnda. Remissprotokollet tyder på att det är det slutliga beloppet som avses, en innebörd som också bekräftats vid föredragningen inför lagrådet. Detta bör tydliggöras. I samband härmed synes lämpligen kunna införas en föreskrift av innehåll, att preliminär inbetalning inte skall göras om det preliminära beloppet inte uppgår till 5 000 kronor.

I enlighet med det sagda vill lagrådet förorda vissa omformuleringar av de föreslagna bestämmelserna.

I samband härmed torde den i 5 § föreslagna bestämmelsen om en gräns för betalningsskyldigheten böra flyttas in i 2 och 3 §§ samt den i samma paragraf intagna bestämmelsen om avrundning flyttas till 4 §.

Jag ansluter mig till vad lagrådet anfört och föreslår att det remitterade förslaget ändras i överensstämmelse därmed. Ändringarna redovisas närmare i motiveringen till de särskilda paragraferna.

1 §

I 1 § anges lagens tillämpningsområde. Den gäller i princip varje arbetsgivare. Begreppet arbetsgivare har här samma innebörd som i lagen (1981:691) om socialavgifter. Varje dotterbolag i en koncern utgör en självständig arbetsgivare.

Staten är enligt andra stycket undantagen från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. Undantaget omfattar även de affärsdrivande verken och de allmänna försäkringskassorna men däremot inte av staten ägda bolag.

Enligt tredje stycket kan regeringen medge befrielse helt eller delvis från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. För att sådan dispens skall ges krävs synnerliga skäl. Härav följer att dispensgivningen skall vara mycket restriktiv. Som exempel på tänkbara dispensfall kan nämnas följande. Dispens bör kunna komma i fråga om arbetsgivarens ekonomiska ställning är så svag att en inbetalning på likviditetskonto skulle leda till obestånd eller andra allvarliga ekonomiska svårigheter för honom. Vidare bör dispens kunna ges om en inbetalning skulle äventyra investeringar av stor betydelse för ett företags utveckling och för sysselsättningen där. Även företag som erhåller stöd av samhället i någon form, t. ex. vissa tidningsföretag, bör kunna befrias från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. Dispens bör också, helt eller delvis, kunna medges om arbetsgivaren under år 1984 väsentligt inskränkt sin verksamhet.

2 §

I 2 § anges hur man beräknar det belopp som andra arbetsgivare än landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner är skyldiga att betala in på likviditetskonto. Betalningsskyldigheten är begränsad till sådana arbetsgivare som under år 1983 hade en högre lönesumma än 20 milj. kr. enligt underlaget för år 1983 för arbetsgivaravgift för folkpensioneringen enligt lagen om socialavgifter. Härav följer att endast sådana arbetsgivare som genomsnittligt hade åtminstone cirka 200 anställda blir skyldiga att betala in medel på likviditetskonto.

Det belopp som skall betalas in på likviditetskonto skall motsvara 6 % av den del av lönesumman som överstiger 20 milj. kr. I enlighet med vad *lagrådet* anfört har från 5 § till 2 § överförts bestämmelsen om att arbetsgivaren inte är skyldig att göra inbetalning på likviditetskonto, såvida beloppet inte uppgår till minst 10 000 kr.

Av andra stycket framgår att inbetalning sker i två omgångar, i augusti 1984 och januari 1985. Som *lagrådet* har föreslagit bör det uttryckligen anges dels att den första inbetalningen är en preliminär inbetalning i avräkning på det slutliga beloppet, dels att någon preliminär inbetalning inte skall göras om beloppet inte uppgår till minst 5 000 kr.

Eftersom den slutliga arbetsgivaravgiften för år 1983 inte fastställs förrän kring årsskiftet 1984/85 får inbetalningen i augusti grundas på avgiftsunderlaget för preliminär arbetsgivaravgift för år 1983 till folkpensioneringen. Ett belopp motsvarande 3 % av den del av underlaget som överstiger 20 milj. kr. skall, i avräkning på det slutliga beloppet, senast den 31 augusti 1984 betalas in på likviditetskonto (*preliminär inbetalning*). Återstoden av det belopp som arbetsgivaren skall betala in enligt första stycket, dvs. skillnaden mellan 6 % av den del av lönesumman som överstiger 20 milj. kr. och den inbetalning som arbetsgivaren skall ha gjort i augusti 1984, skall betalas in senast den 31 januari 1985 (*slutlig inbetalning*). Om det belopp som beräknas på avgiftsunderlaget för den preliminära arbetsgivaravgiften inte uppgår till minst 5 000 kr. skall någon preliminär inbetalning inte ske. Om i ett sådant fall beloppet enligt 1 § likväl uppgår till minst 10 000 kr. får arbetsgivaren betala hela beloppet vid den slutliga inbetalningen.

I överensstämmelse med vad *lagrådet* föreslagit tas i ett tredje stycke in bestämmelser om det fall att en arbetsgivares preliminära inbetalning överstiger vad han enligt 1 § är skyldig att betala in på likviditetskonto. Riksbanken skall då betala tillbaka överskjutande belopp med ränta därå från inbetalningsdagen. Räntesatsen bör vara densamma som på de medel som står inne på likviditetskonto, alltså 7 %.

När underlaget för arbetsgivaravgift för år 1983 fastställs kan det visa sig att en arbetsgivare som gjort en preliminär inbetalning inte är skyldig att betala in medel på likviditetskonto. Hela beloppet skall då betalas tillbaka med tillämpning av bestämmelserna i tredje stycket.

Om det avgiftsunderlag som riks försäkringsverket har fastställt skulle reduceras genom ett senare beslut bör arbetsgivaren ha möjlighet att enligt 8 § återfå motsvarande del av det belopp som han betalt in på likviditetskonto jämte ränta. Att avgiftsunderlaget höjs genom ett senare beslut bör däremot inte föranleda krav på ytterligare inbetalning.

Att 1983 års lönesumma valts som bas medför att en arbetsgivare som inlett sin verksamhet under år 1984 inte blir skyldig att göra inbetalningar på likviditetskonto. Som regel kommer en sådan arbetsgivare inte heller för år 1984 upp i en lönesumma på 20 milj. kr.

3 §

Enligt 3 § skall landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner senast den 31 januari 1985 på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 3 % av den del av lönesumman som överstiger 20 milj. kr. Lönesumman är definierad på samma sätt som enligt 2 §.

I enlighet med vad *lagrådet* förordat har också i 3 § införts en bestämmelse om att arbetsgivaren inte är skyldig att göra inbetalning på likviditetskonto om beloppet inte uppgår till minst 10 000 kr.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om underrättelse till arbetsgivaren om hans skyldighet att göra inbetalning på likviditetskonto. I enlighet med vad *lagrådet* föreslagit har riks försäkringsverkets uppgifter närmare preciserats och en avrundningsregel införts.

Riks försäkringsverket svarar för det underlag som används som bas för beräkning av vilka belopp som skall sättas in på likviditetskonto. Därför bör riks försäkringsverket också räkna ut hur mycket varje arbetsgivare skall betala in på likviditetskonto och underrätta honom om detta. Sådana underrättelser bör riks försäkringsverket översända till arbetsgivarna i god tid före sista betalningsdagen. För att riksbanken skall kunna kontrollera inbetalningarna bör dessa uppgifter också tillställas riksbanken.

Belopp som skall betalas in på likviditetskonto avrundas enligt andra stycket till närmast lägre hundratal kronor. Bestämmelsen gäller både preliminär och slutlig inbetalning.

5 §

På medel som betalats in på likviditetskonto utgår en fast årlig ränta på 7%. Denna ränta motsvarar det nuvarande skattkammarväxeldiskontot.

I enlighet med vad *lagrådet* anført bör i paragrafen anges att upplupen ränta skall läggas till kapitalet vid utgången av kalenderår.

Inbetalning till likviditetskonto och återbetalning från kontot påverkar inte arbetsgivarens skattemässiga situation. Räntan på kontot skall där-
emot beskattas på vanligt sätt.

6 §

I 6 § anges den påföljd som inträder om en arbetsgivare inte gör inbetalningar på likviditetskonto inom föreskriven tid. För varje påbörjad kalendermånad som dröjsmålet varar skall arbetsgivaren erlägga 2% av det belopp han är skyldig att betala in. Dröjsmålsränta skall dock inte utgå längre än till och med december 1986.

Ränta enligt 6 § fastställs av riksbanken, som också bestämmer när den skall betalas in till riksbanken. Ränta som avses här får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953:272). Restavgiften utgår dock inte. Om en arbetsgivare inte efter anmaning av riksbanken betalar ränta får riksbanken överlämna beslutet om dröjsmålsränta till kronofogdemyndigheten för verkställighet.

7 §

Enligt 7 § skall det belopp som en arbetsgivare har betalat in på likviditetskonto återbetalas den 30 december 1986. Medlen är alltså bundna i riksbanken under en tid av cirka två år. Regeringen har dock möjlighet att föreskriva eller i särskilt fall besluta att medlen skall betalas tillbaka tidigare. En sådan återbetalning kan alltså vara av generell karaktär eller gälla en särskild arbetsgivare. I det senare fallet bör för återbetalning gälla samma förutsättningar som vid dispens enligt 1 § tredje stycket från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. Beslut om förtida återbetalning kan förenas med villkor angående medlens användning.

8 §

De beslut som riksbanken kan fatta enligt denna lag har samband med dröjsmål med inbetalning på likviditetskonto. Det kan gälla beslut om ränta enligt 7 § första stycket och tid för betalning av sådan ränta. Det har inte ansetts erforderligt att öppna möjlighet för besvär över de beslut som här kan komma i fråga.

4.2 Lag om exportdepositioner för skogsprodukter

Det till lagrådet remitterade förslaget innebär i huvudsak följande. För skogsprodukter som exporteras under tidsperioden den 1 juli 1984—den 30 juni 1985 skall ställas en deposition hos staten. Depositionsskyldigheten åvilar i princip den för vars räkning varan förs ut ur landet. När en skogsprodukt överlåts till en utländsk exportör skall dock depositions-skyldigheten fullgöras av den senaste svenske överlåtaren. Depositionen utgör 3 procent av det s. k. depositionsunderlaget, vilket normalt är varans försäljningspris med tillägg av fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige. Depositionsskyldighetens omfattning skall fastställas av tullmyndighet med led-

ning av deklarationer, som de depositionsskyldiga självant skall avlämna. Deklarationerna skall avlämnas för kalendermånad och innehålla en redovisning för den export som ägt rum under kalendermånaden. Om depositionsunderlaget för kalendermånaden inte överstiger 25 000 kr. föreligger ingen depositionsskyldighet. Deponerat belopp skall av tullmyndigheten sättas in på konto i riksbanken. Det löper med årlig ränta enligt riksbankens diskonto. Beloppet betalas tillbaka den 1 juli 1987 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller beslutar i särskilda fall. Röntan skall vara låst på kontot till dess det deponerade beloppet återbetalas. Förslaget innehåller vidare bestämmelser om skönsmässigt uttag av depositionsbelopp, om dispens från depositionsskyldighet, om särskild dröjsmålsränta på depositionsbelopp som inte betalas inom föreskriven tid, om sanktionsavgift, om exigibilitet av beslut om dröjsmålsränta och sanktionsavgift, om besvär samt om inskränkning i rätten till avdrag vid inkomsttaxeringen beträffande sanktionsavgiften.

Lagrådet har förordat en i jämförelse med förslaget i lagrådsremissen delvis annan ordning i fråga om dels redovisningen av det underlag som depositionsbesluten skall grundas på, dels fastställandet av depositioner i sådana fall när exporten sker för en utländsk intressents räkning. Den av lagrådet förordade ordningen kan i viss mening sägas vara något mera genomreglerad än motsvarande reglering i lagrådsremissens förslag. Den skulle emellertid innebära mer arbete för både exportörer och tullmyndigheter och det kan även ifrågasättas om exportörer bosatta utomlands verkligen skulle kunna förmås att lämna tullmyndigheten erforderliga uppgifter, när exporten redan skett. För åtgärder av det slag som skogsdepositionerna utgör anser jag ett i förhållande till lagrådsremissen något omarbetat system för redovisning m. m. vara tillfyllest. Jag återkommer till detta i anslutning till att jag behandlar respektive paragrafer. I det sammanhanget kommer jag även att ta upp lagrådets övriga ändringsförslag.

Lagrådets yttrande föranleder vissa sakliga ändringar i lagförslaget liksom också ett flertal redaktionella ändringar, däribland en delvis ändrad paragrafindelning. För att skapa överskådlighet behandlar jag i det följande samtliga paragrafer i lagförslaget. I fråga om paragrafer som inte har ändrats i sak och som inte har särskilt behandlats av lagrådet överensstämmer specialmotiveringen med den i lagrådsremissen.

Rubriken

Lagrådet har föreslagit som rubrik "lag om deposition vid utförsel av skogsprodukter" eftersom det i remissen användas ordet exportdeposition inte återfinns i lagtexten. Lagrådets anmärkning är i och för sig riktig men jag anser att det är värdefullt med en kort och enkel beteckning på lagen och förordar därför att det remitterade förslagets rubrik behålls.

1 §

I paragrafen, som överensstämmer med förslaget i lagrådsremissen, anges att depositionsskyldigheten gäller för export som sker under ett år, räknat från och med den 1 juli 1984. Skyldigheten bör avse flertalet trävaror, pappersmassa, papper och papp, närmare bestämt varor hänförliga till tulltaxenummer 44.05–44.15, 47.01 och 48.01–48.08.

2 §

I paragrafen, som i sak utformats i enlighet med lagrådets yttrande, föreskrivs i första stycket första meningen att den för vars räkning exporten sker är depositionsskyldig. När en säljare själv exporterat en vara är det han som är ansvarig för att depositionen ställs. Detsamma gäller om säljaren anlitat ett ombud, såsom en speditör eller liknande, eller en handelsagent för att ombesörja exporten eller affären. Om det däremot är en kommissionär som svarat för exporten bör depositionsskyldigheten ankomma på honom (jfr 56 § första stycket lagen (1914: 45) om kommission, handelsagentur och handelsresande). Om en vara överläts till någon som inte är bosatt i Sverige och denne exporterar varan skall depositionen, enligt vad som föreskrivs i första stycket andra meningen, ställas av överlåtaren eller – om inte heller denne är bosatt här i landet – av den senaste överlåtaren i överlåtelsekedjan som är bosatt i Sverige. Vid bestämning av om en exportör resp. överlåtare är bosatt i Sverige kan ledning hämtas ur punkt 1 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen (1928: 370) såvitt avser fysisk person och ur 1 § valutaförordningen (1959: 264) när det gäller juridisk person.

För att depositionsskyldigheten inte skall omfatta även obetydlig export har i andra stycket föreskrivits en minimigräns, enligt vilken deposition skall ställas endast under förutsättning att exporten representerar ett värde som överstiger 25 000 kr. per kalendermånad. Om således ett sågverk exporterar under en månad för 30 000 kr. och under nästa månad för 20 000 kr. skall deposition ställas för exporten under den första månaden men inte för det som exporterats under den andra.

3 §

Paragrafen överensstämmer med förslaget i lagrådsremissen. I första stycket föreskrivs att depositionsbeloppet i huvudfallet skall beräknas på grundval av varans försäljningsvärde. Med försäljningsvärdet avser jag – förutom själva försäljningspriset – fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige. Denna bestämning överensstämmer med den som tullverket i övrigt använder i exportsammanhang (vid angivande av det statistiska värdet i exportanmälan). Depositionsbeloppet skall vara 3 % av varans försäljningsvärde.

I paragrafen finns också en regel för omräkning till svenskt mynt om försäljningspriset bestämts i utländskt myntslag. Även om en vara som

skall exporteras inte överlåtits bör deposition ställas. En överlåtelse kan i dessa fall antas komma till stånd utomlands. För en vara som inte överlåtits i anslutning till exporten bör depositionsbeloppet i regel beräknas med ledning av varans marknadspris på avsändningsorten jämte tillägg av det slag jag nyss nämnt.

Under vissa omständigheter kan det vara befogat att tillämpa en annan grund för beräkningen av depositionsbeloppet. Detta kan vara fallet t. ex. när försäljningsvärdet av affärsmässiga skäl inte bör anges. I så fall bör, i enlighet med vad som föreskrivs i andra stycket, beräkningen kunna ske med ledning av tillverkarens försäljningspris jämte motsvarande tillägg. Det får ankomma på den depositionsskyldige att visa att den normala beräkningsgrunden bör frångås.

4 §

I förhållande till det remitterade förslaget har vissa redaktionella ändringar gjorts.

Med begreppet tullmyndighet avser jag samma myndighetsbestämning som begreppet har i 1 § tullstadgan (1973: 671). I fråga om omfattningen av tullmyndighetens kontrollbefogenheter hänvisar jag till motsvarande bestämmelser i tullagen.

5 §

I lagrådets yttrande har i 5 § förordats en ordning som innebär skyldighet för varje exportör av skogsprodukter att, oavsett varornas värde, efter varje kalendermånads utgång lämna uppgifter till tullmyndigheten om exporten under månaden med angivande av bl. a. varornas slag, tulltaxenummer, kvantitet, värde och, om exportören inte är bosatt i Sverige, vem som överlåtit varorna till exportören. Uppgifterna skall sedan användas för att bestämma depositionsskyldigheten för exportörer som avses i 2 § första stycket första meningen och för att få upplysning om fall som avses i 2 § första stycket andra meningen.

Eftersom uppgiftsskyldighet skulle föreligga oberoende av depositions-skyldigheten innebär detta system enligt min mening i vissa fall onödigt arbete både för exportörer och tullmyndighet. Vidare kan det antas uppkomma svårigheter med att få in uppgifter i efterhand från exportörer med hemvist utomlands, särskilt som något sanktionsmedel mot dessa inte föreslås.

Lagrådets yttrande visar att de i remissen föreslagna bestämmelserna bör ändras och kompletteras. Enligt min mening bör detta ske på det sättet att en exportör åläggs att uppge huruvida han är bosatt i Sverige och, om han inte är bosatt här i landet, att också ange från vem han har förvärvat varorna. Tullmyndigheten bör åläggas att underrätta den som kan antas vara depositionsskyldig — dvs. normalt den uppgivne överlåtaren — om utförseln. Genom ett sådant förfarande uppnås att exportören lämnar

uppgifter i angivna hänseenden eftersom detta blir en förutsättning för utförseln, att exportören, om han inte är bosatt i Sverige, slipper lämna deklarationer månadsvis samt att någon deklaration inte behöver lämnas av överlåtaren inte når upp till den föreslagna gränsen 25 000 kr. per månad.

Bestämmelser av nu angiven innebörd bör tas in i två nya paragrafer, 5 och 6 §§. I 5 § första stycket föreskrivs skyldighet för den som exporterar skogsprodukter att lämna uppgifter i nyss angivet hänseende i exportanmälan.

Lagrådet har föreslagit att en bestämmelse bör tas in i 6 § andra stycket om att tullmyndigheten får anmoda överlåtare av vara som avses i 1 § att lämna uppgift om från vem han förvärvat varorna även om överlåtaren inte är bosatt i Sverige. Jag godtar förslaget i sak och föreslår att det tas in i ett andra stycke i 5 §.

6 §

I lagförslagets 6 § åläggs tullmyndigheten att, i fall som avses i 2 § första stycket andra meningen, skyndsamt underrätta den som kan vara depositionsskyldig om exporten. Inte heller denna bestämmelse har som nämnts någon motsvarighet i det remitterade förslaget.

7 §

I lagförslagets 7 § föreskrivs att depositionsbelopp skall fastställas av tullmyndigheten. Vidare innehåller paragrafen bestämmelser om vad en deklaration skall innehålla och när den skall ha inkommit till tullmyndigheten.

Bestämmelserna motsvarar delvis 4 § första stycket och 5 § i förslaget i lagrådsremissen. Som jag nyss nämnt innebär den av lagrådet förordade regleringen en delvis annan ordning jämfört med den, som ingick i det remitterade förslaget. Jag har bl. a. under motiveringen till 5 § redovisat, varför jag anser ett förfarande som mera överensstämmer med det som angivits i remissen vara lämpligare.

Utöver en ändring som jag återkommer till i det följande innehåller 7 § i lagförslaget den sakliga ändringen i förhållande till det remitterade förslaget att, i fall som avses i 2 § första stycket andra meningen, tiden för när deklaration skall vara inkommen skall räknas med utgångspunkt från när den depositionsskyldige av tullmyndigheten fick kännedom om exporten, och inte från den tidpunkt då exporten skedde. Detta kan exempelvis innebära att den som är depositionsskyldig enligt 2 § första stycket andra meningen i oktober månad får kännedom om att export skett i juli månad, och att han för de varor som han själv låtit exportera under juli avgett deklaration och ställt deposition den 10 augusti. När han i oktober får kännedom om att han är depositionsskyldig för ytterligare varor skall han senast den 10 november avge en ny deklaration och erlægga det ytterligare

depositionsbelopp som föranleds av den utförsel han fått kännedom om i oktober. Om den export han själv haft i juli inte avsett ett så stort värde att han på grund därav blivit depositionsskyldig men sådan skyldighet föreligger mot bakgrund av hans egen export i juli och den export han fått kännedom om i oktober, skall han på motsvarande sätt senast den 10 november deklarera den sammanlagda utförsel som han är depositions-skyldig för.

I vissa fall kan förhållandena vara sådana att den som enligt 6 § fått upplysning om att export skett, för vilken han kan vara depositionsskyldig, inte skäligen kan åläggas känna till huruvida det som exporterats tidigare överlåtits av honom. Om en angiven överlåtare inte kan sammanbindas med den vara som avses skall depositionsbeslut inte meddelas mot honom. I andra fall kan förhållandena vara sådana att det kan finnas skäl att underlåta att ta ut ränta enligt 14 § för tiden före depositionsbeslutet och avgift enligt 15 §.

I förhållande till det remitterade förslaget har paragrafen ändrats också på så sätt att bestämmelsen om när depositionsbeloppet skall erläggas flyttats till en särskild paragraf, 8 §.

8 §

I paragrafen, som motsvarar 5 § tredje stycket i det remitterade förslaget, föreskrivs om tidpunkten för när ett depositionsbelopp skall vara erlagt.

9 §

Bestämmelsen, som i sak motsvarar 6 § i det remitterade förslaget och 7 § andra meningen i lagrådets förslag, ger tullmyndigheten möjlighet att skönmässigt bestämma depositionsbeloppet, när den depositionsskyldige inte lämnat uppgifter som kan läggas till grund för en tillförlitlig beräkning. Detta kan vara fallet både när en bristfällig eller oriktig deklaration lämnats och när deklaration inte alls lämnats.

10 §

Förslaget i lagrådsremissen innehåller inte någon bestämmelse som motsvarar eftertaxeringsbestämmelserna på skatteområdet. Såsom lagrådet påpekat är det påkallat att ha en sådan bestämmelse även i fråga om skogsdepositionerna för de fall, där det efter ett depositionsbeslut framkommer omständigheter som medför att beslutet borde ha ett annat innehåll. I lagförslaget har under denna paragraf tagits in en sådan bestämmelse. Det bör påpekas att bestämmelsen ger utrymme även för ändringar till den depositionsskyldiges förmån.

11 §

I bestämmelsen, som i sak motsvarar 7 § i det remitterade förslaget,

anges att tullmyndigheten snarast skall sätta in erlagda depositionsbelopp på konto i riksbanken.

12 §

Paragrafen motsvarar i sak 8 § i det remitterade förslaget och 10 § i lagrådets yttrande.

I första stycket föreskrivs om depositionstidens längd. En deposition skall kunna bestå i högst 3 år. Senast den 1 juli 1987 skall de deponerade medlen betalas tillbaka. Regeringen kan besluta om tidigare återbetalning, både generellt och i enskilda fall. I fråga om förutsättningarna för en tidigare återbetalning i enskilda fall hänvisar jag till kommentaren till motsvarande bestämmelse i lagen om inbetalning på likviditetskonto.

Andra stycket innehåller bestämmelser om att de deponerade medlen skall löpa med ränta. Räntesatsen skall motsvara diskontot, f.n. 8,5%. Räntan bör läggas till kapitalet vid utgången av kalenderår och, i likhet med vad som har föreslagits i fråga om medel insatta på likviditetskonto, betalas ut när de deponerade beloppen återbetalas.

Paragrafen har ändrats något i redaktionellt hänseende i enlighet med vad lagrådet förordat.

13 §

Paragrafen överensstämmer med 9 § i det remitterade förslaget.

I speciella fall kan det vara orimligt att kräva att en deposition ställs. Jag tänker bl. a. på transiteringsfall och sådana fall där tullrestitution förekommer. Detsamma kan förhållandet vara när utförseln sker för annat ändamål än sådant som avses resultera i ett ekonomiskt vederlag i någon form, såsom exempelvis vid humanitär hjälpverksamhet till andra länder. Även den depositionsskyldiges ekonomiska förhållanden kan, på det sätt som framhållits i motiveringen till 1 § lagen om inbetalning på likviditetskonto, tänkas utgöra skäl för att avstå från deposition. För sådana fall bör finnas möjlighet till dispens från depositionsskyldigheten. I paragrafen har för dessa och andra liknande fall tagits in en bestämmelse om att befrielse kan medges, helt eller delvis, när synnerliga skäl föreligger.

14 §

Paragrafen motsvarar 10 § i det remitterade förslaget. I förhållande till detta har i lagförslaget gjorts några justeringar av redaktionell art.

I paragrafen föreskrivs skyldighet för den depositionsskyldige att erlagga ränta om depositionsbelopp inte erläggs inom föreskriven tid. Räntan, som skall betalas till staten, är 2% av felande belopp för varje påbörjad kalendermånad räknat från och med den månad, då beloppet rätteligen skulle ha betalats tills inbetalning sker, dock längst till dess depositionen skulle ha betalats tillbaka.

I andra stycket har tagits in en bestämmelse om befrielse från ränta, när särskilda skäl föreligger.

15 §

Paragrafen motsvarar 11–13 §§ i det remitterade förslaget och 13 § i lagrådets yttrande. Lagrådet har i fråga om paragrafens två inledande stycken – delvis till följd av lagrådets föreslagna uppläggning av regelsystemet i övrigt – förordat en lydelse som skiljer sig något från den som intagits i det remitterade förslagets 11 §. I sak synes ingen skillnad föreligga. På grund härav och med hänsyn till att förslaget i lagrådsremissen i dessa delar i allt väsentligt utformats i överensstämmelse med förslag till en motsvarande bestämmelse i annan lagstiftning (se förslag till lag om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare i prop. 1983/84: 167) har jag stannat för att förorda det remitterade förslagets lydelse med någon redaktionell ändring. I övrigt har paragrafen i allt väsentligt utformats i överensstämmelse med vad lagrådet förordat.

I paragrafen föreskrivs att en avgift skall drabba den som lämnar oriktig uppgift i en deklaration eller annat skriftligt meddelande om sin skyldighet att ställa deposition. Avgiften är 20 % av det felande depositionsbeloppet. En avgift skall också tas ut om den depositionsskyldige underlåtit att lämna deklaration eller annan jämförlig utredning. I de fall då en avgift tas ut kommer som regel även att utgå ränta enligt 14 §.

I paragrafens sista stycke föreskrivs att avgift inte skall påföras, om frivillig rättelse sker eller om oriktigheten utgörs av en uppenbar felräkning eller felskrivning.

16 §

Paragrafen, som motsvarar 14 § i det remitterade förslaget, har i förhållande till detta ändrats något i redaktionellt hänseende i enlighet med vad lagrådet förordat.

I första stycket föreskrivs att avgift enligt 15 § får efterges om oriktigheten eller underlåtenheten med hänsyn till omständigheterna framstår som ursäktlig eller om depositionen avser ett ringa värde. Vid bedömningen av ursäktligheten i ett visst handlande eller en viss underlåtenhet kan ledning lämpligen hämtas från tillämpningen av motsvarande bestämmelser på skattesidan.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om att frågor om eftergift skall beaktas även utan yrkande, när omständigheterna i ärendet föranleder det.

17–23 §§

Paragraferna motsvarar 15–21 §§ i det remitterade förslaget, i förhållande till vilket endast vissa redaktionella ändringar gjorts.

24 §

I paragrafen, som saknar motsvarighet i det remitterade förslaget, föreskrivs att återbetalning skall ske av överskjutande belopp, om deposition ställts med för högt belopp eller om ränta enligt 14 § eller avgift enligt 15 §

betalats med för högt belopp. På det överskjutande beloppet skall utgå ränta. Detta följer av hänvisningen till tullagen.

25 §

Paragrafen överensstämmer med det remitterade förslaget.

Övergångsbestämmelse

I enlighet med vad lagrådet förordat har lagförslaget försetts med en övergångsbestämmelse, enligt vilken depositionsskyldighet inte skall föreligga i fall som avses i 2 § första stycket andra meningen, om överlåtelsen skett före den 25 april 1984.

4.3 Lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag

Bestämmelser om vinstutdelning till aktieägarna i ett bolag finns i 12 kap. aktiebolagslagen (1975: 1385). Beträffande aktiebolag för vilka särskild lagstiftning gäller, dvs. bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag, finns bestämmelser i 52 § lagen (1955: 183) om bankrörelse och 12 kap. försäkringsrörelselagen (1982: 713). Beslut om vinstutdelning fattas av bolagsstämman. I lagarna finns bestämmelser om hur stor del av vinsten som får delas ut till aktieägarna.

Som jag framhållit i inledningen bör ett tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning till aktieägare i vissa bolag införas. Det är lämpligt att de bestämmelser som behövs tas in i en särskild lag.

Lagrådet har i sitt yttrande tagit upp frågor med anknytning till innehållet i 1, 3, 5 och 6 §§. Jag redovisar lagrådets synpunkter i motiveringen till de särskilda paragraferna.

1 §

I 1 § anges vilka aktiebolag som omfattas av förbudet mot höjning av utdelning. Enligt det remitterade förslaget bestämdes detta av om aktierna var inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller föremål för handel på OTC-marknaden vid början av verksamhetsåret 1984.

Lagrådet har föreslagit att lagen bör anges gälla svenska aktiebolag, vilkas aktier vid början av verksamhetsåret 1984 1. är inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller 2. är föremål för handel på den s.k. OTC-marknaden. Av remissprotokollet framgår att det med lagen avsedda förbudet är tänkt att gälla vinstutdelning från aktiebolag, vilkas aktier är inregistrerade vid börsen när utdelningen för verksamhetsåret 1984 förfaller till betalning. I överensstämmelse med denna tanke torde lagen böra anges gälla svenska aktiebolag vilka utgivit aktier, som under verksamhetsåret 1984 eller del därav 1. är eller har varit inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller 2. är eller har varit föremål för handel på OTC-marknaden.

Jag ansluter mig till lagrådets uppfattning i denna del.

Lagen bör inte gälla alla aktiebolag utan endast dem vilkas aktier är föremål för mer omfattande organiserad handel. Jag föreslår därför att förbudet skall gälla vinstutdelning från aktiebolag vilka utgett aktier som är eller har varit inregistrerade vid Stockholms fondbörs under verksamhetsåret 1984 eller någon del därav. Dessutom bör lagen gälla för aktiebolag vilka utgett aktier som under verksamhetsåret 1984 eller någon del därav är eller har varit föremål för handel enligt ett avtal (market maker avtal) som bolaget träffat med en fondkommissionär med skyldighet för denne att på begäran ange kurser på aktierna och att till dessa kurser köpa och sälja sådana aktier. Handeln med sådana aktier sker på den s. k. OTC-marknaden. Lagen gäller enbart svenska aktiebolag.

Om ett aktiebolag har olika slag av aktier men alla aktieslagen inte är inregistrerade vid Stockholms fondbörs bör lagen i överensstämmelse med vad *lagrådet* anfört bli tillämplig på bolagets samtliga aktier. Motsvarande bör gälla då endast ett visst slag av ett bolags aktier är föremål för handel på OTC-marknaden.

Som jag tidigare framhållit gäller det föreslagna förbudet mot utdelningshöjning utdelning för verksamhetsåret 1984. I det fall där ett bolags räkenskapsår sammanfaller med kalenderår uppstår därvid inte något problem eftersom verksamhetsåret 1984 då motsvaras av räkenskapsåret 1984.

Enligt 12 § bokföringslagen (1976: 125) finns emellertid möjligheter att tillämpa annat räkenskapsår än kalenderår, s. k. brutet räkenskapsår. Brutet räkenskapsår, som också det skall vara tolv månader, skall omfatta tiden den 1 maj—den 30 april, den 1 juli—den 30 juni eller den 1 september—den 31 augusti. Om det föreligger synnerliga skäl kan riksskatteverket medge att räkenskapsåret får omfatta annan tolv månadersperiod. Räkenskapsåret kan också tillfälligt avse annan tid än tolv månader. Så kan vara fallet om verksamheten just har inletts eller om den skall upphöra eller om räkenskapsåret läggs om. Ett förlängt räkenskapsår kan omfatta högst aderton månader. Vidare gäller att alla företag inom en koncern skall ha samma räkenskapsår. Även i detta fall finns dock en möjlighet till dispens. För bolag med brutet räkenskapsår krävs därför uttryckliga bestämmelser om vad som avses med verksamhetsåret 1984.

Det är önskvärt att verksamhetsåret 1984 i största möjliga omfattning sammanfaller med kalenderåret 1984. Enligt min mening bör därför med verksamhetsåret 1984 avses det räkenskapsår som inleds närmast efter den 1 juli 1983. Det första räkenskapsåret som omfattas av den föreslagna lagen blir alltså den 1 september 1983—den 31 augusti 1984. Därigenom tas hänsyn till önskemålet att undvika att förbudet mot utdelningshöjning kommer att omfatta ett räkenskapsår som träffas av den tillfälliga vinstskatten. För bolag med budgetåret som räkenskapsår kommer således nämnda förbud att gälla verksamhetsåret den 1 juli 1984—den 30 juni 1985.

Ett räkenskapsår kan emellertid som jag nyss påpekat omfatta annan tid

än tolv månader. Det kan således kortas ned till fyra eller sex månader. För att undvika att tillfälligheter av detta slag påverkar ett bolags möjligheter att höja utdelningen anser jag att det bör föreskrivas att verksamhetsåret 1984 skall omfatta två räkenskapsår när det första räkenskapsåret är kortare än åtta månader.

2 §

De aktiebolag för vilka lagen gäller får inte för verksamhetsåret 1984 lämna utdelning till aktieägarna med större sammanlagt belopp än som lämnades för det räkenskapsår som närmast föregick verksamhetsåret 1984. Utdelningen per aktie bör dock få rundas av uppåt till närmaste tiotal ören om fondemission eller annan ändring av aktiernas nominella belopp, t. ex. genom split eller nedsättning av aktiekapitalet, skett under verksamhetsåret.

För att möjliggöra en jämförelse av utdelningarnas storlek mellan verksamhetsåret 1984 och närmast föregående räkenskapsår när de år som skall jämföras är av olika längd föreslår jag vidare en omräkningsregel. Enligt denna regel får omräkning ske så att jämförelsen avser lika långa tidsperioder.

Av 1 och 2 §§ får anses följa att lagen inte är tillämplig på aktiebolag som har bildats efter den 1 juli 1983.

3 §

Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser om utdelning på nyemitterade aktier för verksamhetsåret 1984.

Lagrådet har föreslagit något utförligare bestämmelser för det fall att det finns aktier av olika slag i ett bolag. Paragrafens lydelse har ändrats i överensstämmelse därmed.

För att inte försvåra bolagets anskaffning av riskkapital genom nyemission anser jag att ett undantag från förbudet mot utdelningshöjning bör göras för nyemitterade aktier, som utgetts i samband med ökning av bolagets aktiekapital, om beslutet om ökningen har anmälts för registrering under verksamhetsåret. Utdelningen på varje nyemitterad aktie får dock inte vara större än vad bolaget under närmast föregående verksamhetsår har lämnat i utdelning för samma slag av aktier på motsvarande nominella belopp. Emitteras aktier av ett slag som ej tidigare utgetts får utdelningen ej överstiga genomsnittet av utdelningen på övriga aktier.

Enligt 5 kap. 1 § aktiebolagslagen kan ett aktiebolag ge ut konvertibla skuldebrev (skuldebrev som kan bytas ut mot aktier) och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning vid emission av aktier. Om under verksamhetsåret 1984 konvertibelt skuldebrev utbyts mot aktie eller aktie tecknas på grund av optionsrätt får utdelning lämnas även för sådana aktier i samma omfattning som vid nyemission.

4 §

Lagen gäller vinstutdelning enligt 12 kap. aktiebolagslagen, 52 § lagen om bankrörelse och 12 kap. försäkringsrörelselagen. Sådan utdelning utgår så gott som alltid i pengar. Till skillnad mot vad som var fallet enligt lagen (1983: 219) om tillfällig vinstskatt anser jag att lagen endast skall gälla för vinstutdelning genom utbetalning av pengar (jfr prop. 1982/83: 102 s. 14 f.).

5 §

För att bolagen inte skall höja utdelningarna i strid mot bestämmelserna i den nu föreslagna lagen måste förbudet kombineras med någon form av sanktion. En lämplig lösning är därvid, enligt min mening, att ett bolag som bryter mot den föreslagna lagen får betala en avgift som motsvarar den otillåtna utdelningshöjningen. Avgiften skall tillfalla statsverket.

Såväl verksamheten vid Stockholms fondbörs som fondkommissionärernas verksamhet – t. ex. som market maker för aktier i ett OTC-bolag – står under tillsyn av bankinspektionen. Eftersom inspektionen sålunda har god överblick över den organiserade handeln med aktier är det lämpligt att avgiften fastställs av inspektionen. Detta skall ske genom beslut som bör kunna överklagas.

På samma sätt som ränta vid försummad inbetalning på likviditetskonto bör den fastställda avgiften direkt kunna drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen.

Den avgift som tas ut bör inte få dras av vid företagets inkomsttaxering.

Lagrådet har anfört följande. I allmänhet torde det inte bereda ett bolag svårigheter att räkna ut vad som enligt 2 eller 3 § i lagförslaget högst får delas ut. Fall kan emellertid tänkas då ett bolag t. ex. på grund av ett ursäktligt misstag kommit att dela ut för högt belopp. I förslaget borde upptas en jämningsregel för sådana fall. Om en sådan reglering skulle anses överflödigt, måste likväl på annat sätt tillses att ett bolag inte behöver drabbas i berörda fall.

Det kan inte uteslutas att sådana misstag som lagrådet har angett kan förekomma. Jag föreslår därför att i 5 § införs en bestämmelse som ger bankinspektionen möjlighet att helt eller delvis efterge avgiften.

6 §

Det bör slutligen enligt min mening finnas möjlighet att höja utdelningen utöver vad som enligt förslaget gäller vid nyemission m. m. om särskilda skäl föreligger. Så kan vara fallet när aktier i ett bolag, som tidigare gett mycket låg utdelning, inregistreras vid Stockholms fondbörs eller blir föremål för handel på OTC-marknaden. I dessa fall, liksom när ett bolag tidigare sänkt utdelningen, bör bankinspektionen kunna medge att utdelningen höjs med ett skäligt belopp. Vad som är skäligt får därvid avgöras med hänsyn till vad andra bolag inom samma bransch får dela ut till sina aktieägare. I de situationer som nyss angetts bör vidare ett bolag som inte

lämnat någon utdelning alls kunna medges att lämna utdelning med ett skäligt belopp. Ett annat fall där höjning bör kunna medges är vid utdelning från sådana förvaltningsbolag, som för att åtnjuta skattefrihet för erhållna utdelningar måste dela ut 80 % av mottagen utdelning till sina egna aktieägare — jfr punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928: 370).

Lagrådet har i fråga om lagens tillämpning på förvaltningsbolag anfört följande. Det är enligt lagrådets mening rimligt att den föreslagna lagen inte utgör hinder för förvaltningsbolagen att lämna utdelning i den omfattning som behövs för att de skall vara befriade från skattskyldighet. En särskild reglering av frågan är att föredra framför den i remissen valda utvägen att falla tillbaka på dispensmöjligheten enligt förevarande paragraf. Den närmast till hands liggande lösningen synes vara att i den föreslagna lagen införa ett stadgande av innehåll att bestämmelserna i lagen ej utgör hinder för aktiebolag som omfattas av föreskrifterna i punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928: 370) att för verksamhetsåret 1984 lämna utdelning i den utsträckning som krävs för att bolaget skall vara frikallat från skattskyldighet enligt nämnda paragraf. Lagrådet föreslår att en sådan bestämmelse upptas som 7 §.

Som anges i lagrådsremissen är ett investmentföretag frikallat från skattskyldighet för mottagen utdelning om det vidareutdelar åtminstone 80 % av utdelningsbeloppet till sina egna aktieägare. Den omständigheten att den mottagna utdelningen är skattefri innebär dock inte nödvändigtvis att investmentföretaget som sådant undgår beskattning. Företaget kan beskattas för andra inkomster, exempelvis räntor eller realisationsvinster. Likaså kan utdelning, som i och för sig är skattepliktig, undgå beskattning om den kan kvittas bort mot t. ex. ett ränteunderskott.

Enligt min mening finns det anledning att godta en utdelningshöjning endast i den mån höjningen är nödvändig för att hindra att mottagen utdelning i realiteten träffas av beskattning. Vid denna bedömning bör, som framgått av det nyss sagda, hänsyn tas till samtliga inkomster och utgifter som förvaltningsföretaget haft. Enligt min mening bör man därför inte ta in ett undantag från förbudet mot utdelningshöjning i en lagregel. Frågan om en höjning av utdelningen är berättigad får i stället — som jag föreslagit i det till lagrådet remitterade förslaget — bedömas från fall till fall och under beaktande av förvaltningsföretagets hela skattesituation.

7 §

Bankinspektionens beslut om avgift och eftergift överklagas hos kammarrätten. Mot kammarrättens beslut får talan inte föras.

Bankinspektionens beslut i fråga om höjning av utdelning får överklagas hos regeringen.

5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte. Regeringen bör föreslå riksdagen att besluta att förkorta motionstiden till sju dagar.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till

Lag om inbetalning på likviditetskonto

1 § Arbetsgivare skall betala in medel på räntebärande konto (*likviditetskonto*) i riksbanken enligt bestämmelserna i denna lag.

Staten är inte skyldig att betala in medel på likviditetskonto.

Om det finns synnerliga skäl får regeringen medge befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto.

2 § Andra arbetsgivare än landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 6 procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Med lönesumman avses underlaget för år 1983 för arbetsgivaravgift till folkpensioneringen enligt lagen (1981: 691) om socialavgifter.

För inbetalning enligt första stycket gäller följande. Senast den 31 augusti 1984 skall arbetsgivaren betala in ett belopp motsvarande 3 procent av avgiftsunderlaget för preliminär arbetsgivaravgift för år 1983 till folkpensioneringen. Återstoden skall betalas in senast den 31 januari 1985.

3 § Landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall senast den 31 januari 1985 på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 3 procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Med lönesumman avses det underlag för arbetsgivaravgift som har angetts i 2 § första stycket.

4 § Riksförsäkringsverket skall underrätta arbetsgivare och riksbanken om de inbetalningar som skall ske enligt 2 och 3 §§.

5 § Belopp som skall betalas in på likviditetskonto avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Om beloppet inte uppgår till 10000 kronor skall inbetalning på likviditetskonto inte ske.

6 § På medel som står inne på likviditetskonto utgår årlig ränta med 7 procent. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller.

7 § Om inbetalning på likviditetskonto inte sker inom föreskriven tid skall arbetsgivaren betala ränta på beloppet till statsverket. Räntan är 2 procent för varje påbörjad kalendermånad räknat från och med den månad då beloppet rätteligen skulle ha betalats till dess inbetalning sker, dock längst till och med december 1986.

Ränta enligt första stycket fastställs av riksbanken och skall betalas inom den tid som riksbanken bestämmer i varje särskilt fall. Ränta som inte betalas inom föreskriven tid får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). Restavgift utgår dock inte.

8 § Det belopp som en arbetsgivare har betalat in på likviditetskonto skall riksbanken, med ränta enligt 6 §, betala tillbaka till arbetsgivaren den

30 december 1986 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller beslutar i särskilda fall.

9 § Riksbankens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2 Förslag till

Lag om exportdepositioner för skogsprodukter

1 § För skogsprodukter som förs ut ur landet under tiden den 1 juli 1984—den 30 juni 1985 skall en deposition ställas hos staten enligt denna lag.

Med skogsprodukter avses varor hänförliga till tulltaxenr 44.05—44.15, 47.01 och 48.01—48.08.

2 § Depositionen skall ställas av den för vars räkning varan förs ut ur landet. När en vara enligt 1 § överlåtits till en utländsk köpare, som låter föra ut den, skall depositionen ställas av säljaren eller, om även denne är utländsk, den senaste svenske överlåtaren i överlåtelsekedjan.

Depositionsskyldighet föreligger inte när depositionsunderlaget enligt

3 § uppgår till högst 25 000 kronor under en kalendermånad.

3 § Depositionsbeloppet är 3 procent av varans försäljningspris med tillägg av fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige (depositionsunderlaget). Om försäljningspriset bestämts i utländskt myntslag skall det omräknas till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs den femtonde i den månad under vilken exporten skedde. Har varan inte överlåtits utgörs depositionsunderlaget av marknadspriset på avsändningsorten med motsvarande tillägg.

Om särskilda skäl föreligger får depositionsunderlaget utgöras av tillverkarens försäljningspris jämte tillägg som anges i första stycket.

4 § Depositionsskyldighetens omfattning fastställs av tullmyndighet, som också kontrollerar efterlevnaden av denna lag. Med tullmyndighet avses generaltullstyrelsen eller den underlydande myndighet som är behörig enligt vad generaltullstyrelsen bestämmer.

För kontroll av uppgifter som lämnas enligt denna lag tillämpas 35—37 §§ tullagen (1973: 670).

5 § Den som är depositionsskyldig enligt 2 § skall lämna deklaration för kalendermånad. Deklarationen skall ha kommit in till tullmyndigheten senast den tionde i månaden närmast efter den månad som deklarationen avser.

I deklarationen skall redovisas de varor enligt 1 § som förts ut ur landet under månaden med angivande av varuslag, tulltaxenr, kvantitet, värde enligt 3 § samt depositionsbeloppet.

Depositionsbeloppet skall erläggas till tullmyndigheten senast den dag då deklarationen skall ha kommit in.

6 § Kan den depositionsskyldiges uppgifter inte läggas till grund för en tillförlitlig beräkning av depositionsbeloppet eller saknas uppgifter från den depositionsskyldige, får depositionsbeloppet bestämmas efter skäligen grund.

7 § Tullmyndigheten skall snarast sätta in de deponerade medlen på konto i riksbanken.

8 § Depositionen skall betalas tillbaka av riksbanken den 1 juli 1987 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller beslutar i särskilda fall.

Under depositionstiden skall ränta utgå på det deponerade beloppet. Räntan beräknas för kalenderår efter den räntesats som motsvarar det av riksbanken fastställda diskontot. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller. Räntan betalas ut när depositionen betalas tillbaka.

9 § Om synnerliga skäl föreligger får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, generaltullstyrelsen medge befrielse, helt eller delvis, från skyldigheten att ställa deposition.

10 § Om depositionsbeloppet inte betalas inom föreskriven tid utgår ränta. Räntan är 2 procent av beloppet för varje påbörjad kalendermånad räknat från och med den månad då beloppet rätteligen skulle ha betalats till dess inbetalning sker, dock längst till dess depositionen skulle ha återbetalats.

Generaltullstyrelsen får medge befrielse, helt eller delvis, från skyldigheten att erlägga ränta, när särskilda skäl föreligger.

11 § Har den som är depositionsskyldig, i deklaration eller annat skriftligt meddelande om sin skyldighet att ställa deposition, lämnat en uppgift som befinns vara oriktig, skall den depositionsskyldige påföras en avgift som uppgår till 20 procent av det depositionsbelopp som ytterligare rätteligen skall ställas.

I fall som avses i 6 § skall den depositionsskyldige påföras en avgift som uppgår till 20 procent av depositionsbeloppet utöver det depositionsbelopp som skulle ha fastställts enligt de skriftliga uppgifter som lämnats.

12 § Har den som enligt 11 § lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna deklaration, frivilligt rättat felet skall avgift enligt 11 § inte påföras.

13 § Avgift enligt 11 § påförs inte i samband med rättelse av felräkning eller skrivfel, som uppenbart framgår av deklaration eller annat skriftligt meddelande från den depositionsskyldige.

14 § Avgift enligt 11 § får efterges om felaktigheten eller underlåtenheten med hänsyn till omständigheterna framstår som ursäktlig eller om depositionen avser ett ringa värde.

Bestämmelserna i första stycket skall beaktas även utan yrkande, om detta föranleds av vad som förekommit i ärendet.

15 § Frågor om ränta enligt 10 § och avgift enligt 11 § prövas av tullmyndigheten.

16 § Ränta enligt 10 § och avgift enligt 11 § får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953:272). Därvid utgår dock inte restavgift.

17 § Beslut enligt denna lag som meddelas av någon annan myndighet än generaltullstyrelsen får överklagas hos generaltullstyrelsen genom besvär.

18 § Generaltullstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten genom besvär. Kammarrättens beslut får inte överklagas.

19 § Vid besvär förs det allmännas talan hos besvärsmyndigheten av den tjänsteman (allmänt ombud) vid generaltullstyrelsen, som regeringen utsett.

20 § Beslut enligt denna lag får överklagas endast av den depositions-skyldige eller av det allmänna ombudet.

21 § Har en part överklagat ett beslut enligt denna lag får också motparten överklaga beslutet, även om den för honom föreskrivna besvärstiden har gått ut. Motpartens besvär skall ha kommit in till den myndighet eller domstol som har att pröva besvären inom två veckor från utgången av den tid inom vilken de först anförda besvären senast skulle ha anförts.

Återkallas eller förfaller på annat sätt den första besvärstalan är även den senare besvärstalan förfallen.

22 § Avgift som avses i 11 § är inte avdragsgill vid inkomsttaxeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984 och tillämpas i fråga om utförsel som sker den 1 juli 1984 eller senare.

3 Förslag till

Lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller svenska aktiebolag vilkas aktier vid början av verksamhetsåret 1984

1. är inregistrerade vid Stockholms fondbörs, eller

2. är föremål för handel enligt ett avtal som bolaget har träffat med en svensk fondkommissionär med skyldighet för denne att på begäran av envar ange kurser på aktierna och att till dessa kurser köpa och sälja sådana aktier.

Med verksamhetsåret 1984 avses i denna lag det räkenskapsår som inleds närmast efter den 1 juli 1983. Är detta verksamhetsår kortare än åtta månader skall verksamhetsåret 1984 anses omfatta även det följande räkenskapsåret.

2 § Aktiebolag som avses i 1 § får för verksamhetsåret 1984 inte lämna utdelning med större sammanlagt belopp än som lämnades för det räkenskapsår som närmast föregick verksamhetsåret 1984. Har fondemission eller ändringar av akties nominella belopp skett under verksamhetsåret får utdelningen på en aktie avrundas uppåt till närmast högre tiotal ören.

Är verksamhetsåret 1984 inte av samma längd som det närmast föregående räkenskapsåret skall vid beräkning av det belopp som får delas ut omräkning ske med hänsyn härtill.

3 § Utan hinder av 2 § får utdelning lämnas på nyemitterade aktier om nyemissionen har skett i samband med en ökning av bolagets aktiekapital som har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1984. Sådan utdelning får dock för varje nyemitterad aktie inte överstiga vad bolaget närmast föregående verksamhetsår har lämnat i utdelning på motsvarande nominella belopp.

Vad som nu sagts om utdelning på nyemitterade aktier får också tillämpas på aktier som under verksamhetsåret 1984 getts ut vid utbyte av konvertibla skuldebrev eller på grund av skuldebrev med optionsrätt till nyteckning.

4 § Med utdelning avses vinstutdelning genom utbetalning av pengar till aktieägarna enligt 12 kap. aktiebolagslagen (1975:1385), 52 § lagen (1955:183) om bankrörelse eller 12 kap. försäkringsrörelselagen (1982:713).

5 § Aktiebolag som lämnar utdelning i strid mot denna lag skall till statsverket inbetala en avgift motsvarande vad som utdelats för mycket. Avgiften fastställs av bankinspektionen. Den får drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953:272).

Avgiften är inte avdragsgill vid inkomsttaxeringen.

6 § Om det finns särskilda skäl får bankinspektionen medge att utdelning får ske med ett högre belopp än vad som följer av bestämmelserna i 2 och 3 §§.

7 § Besvär över bankinspektionens beslut förs hos kammarrätt.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bilaga 2

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1984-05-02

Närvarande: justitierådet Höglund, regeringsrådet Wahlgren, justitierådet Rydin.

Enligt ett den 19 april 1984 till lagrådet inkommet utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 12 samma månad har regeringen på hemställan av statsrådet Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om inbetalning på likviditetskonto,
2. lag om exportdepositioner för skogsprodukter och
3. lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av t.f. departementsrådet Bengt-Åke Nilsson samt hovrättsassessorerna Magnus Lundeborg och Lars Nordin.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

De till lagrådet remitterade lagförslagen har enligt remissprotokollet till syfte att, vid sidan av andra åtgärder, dämpa pris- och kostnadsutvecklingen i landet. De är av två slag. De båda första förslagen innebär en allmän likviditetsindragning från företag och kommuner i egenskap av arbetsgivare samt en särskild likviditetsindragning därutöver från skogsindustrin, baserad på värdet av exporterade skogsprodukter. Genom det tredje förslaget införs ett tillfälligt förbud mot höjning av utdelningen på aktier i de större bolagen.

Av de tre förslagen innebär det sistnämnda inget ingrepp i företagens ekonomiska verksamhet i vidare mån än att det begränsar dispositionen av uppkomna vinstmedel. Förbudet gäller sådana bolag som utgivit aktier, vilka är inregistrerade på Stockholms fondbörs eller är föremål för handel på den s.k. OTC-marknaden. Sådant bolag får enligt förslaget inte för verksamhetsåret 1984 lämna utdelning med större sammanlagt belopp än som lämnades för det närmast föregående räkenskapsåret. De båda andra förslagen däremot ålägger företagen och kommunerna vissa ekonomiska uppoffringar genom att de tvingar dem att avstå medel till konto i riksbanken eller staten under viss tid. Det första av de båda förslagen går sålunda ut på att arbetsgivare med mer än 20 miljoner kronor i löneutgifter skall till ett särskilt konto i riksbanken (likviditetskonto) den 31 januari 1985 inbetala ett belopp som för kommuner motsvarar tre procent och för övriga arbetsgivare sex procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Andra arbetsgivare än kommuner skall den 31 augusti 1984 i avräkning på det slutliga beloppet göra en preliminär

inbetalning av ett belopp som i princip svarar mot hälften av det slutliga beloppet. De insatta beloppen skall betalas tillbaka av riksbanken den 30 december 1986 eller den tidigare dag som regeringen bestämmer generellt eller för särskilda fall. På insatt belopp utgår årlig ränta med sju procent, vilken betalas tillbaka samtidigt med återbetalningen av det insatta beloppet. Det andra förslaget innebär att en deposition skall ställas hos staten för skogsprodukter som förs ut ur landet under tiden den 1 juli 1984—den 30 juni 1985. Depositionsbeloppet är tre procent av varans försäljningspris med vissa tillägg och skall betalas till tullmyndigheten, som vidarebefordrar beloppen till konton i riksbanken. Deponerade belopp skall betalas tillbaka av riksbanken den 1 juli 1987 eller den tidigare dag som regeringen bestämmer generellt eller för särskilda fall. På deponerade belopp utgår ränta efter den räntesats som motsvarar det av riksbanken fastställda, för varje tid gällande diskontot. Räntan betalas ut samtidigt som det deponerade beloppet återbetalas.

Dessa båda förslag om likviditetsindragning innebär som synes att staten för en begränsad tid tar i anspråk medel från arbetsgivare och från exportörer av skogsprodukter. Ersättning i form av ränta utgår, men räntefoten är så bestämd att räntan klart understiger marknadsräntan. I remissprotokollet berörs inte arten eller den närmare innebörden rättsligt sett av denna indragning av medel till staten. Inte heller har förslagen varit föremål för något remissförfarande, varigenom skilda frågor kunnat få sin belysning.

Lagförslagen saknar bestämmelser om förfoganderätten över de deponerade medlen. Härav torde följa att deponenten inte kommer att helt sakna rätt att förfoga över medlen under depositionstiden. Han torde t. ex. kunna pantförskriva dem och sålunda utnyttja dem som underlag för kredit. Det betyder att han, om inga särskilda restriktioner införs, lär kunna belåna dem i bank och sålunda skaffa andra likvida medel i stället. Vad han förlorar är skillnaden mellan den ränta han får betala till långivaren och den ränta han uppbär från staten. Medlen lär också kunna bli föremål för utmätning och ingå bland tillgångarna vid konkurs. Vad den depositionsskyldige berövas genom de föreslagna åtgärderna blir sålunda en viss ränteinkomst, vartill kommer den allmänna olägenheten av att inte få ha medlen fritt tillgängliga.

Något hinder för riksdagen att lagstifta om sådant ingrepp i ekonomiska förhållanden som det sålunda är fråga om torde inte föreligga. Riksdagen är ju oförhindrad att besluta om skatter eller avgifter av skilda slag. I förarbetena till 1974 års regeringsform framhålls uttryckligen bl. a. behovet av att kunna besluta om stabiliseringspolitiskt motiverade skatteåtgärder (t. ex. prop. 1973: 90 s. 215 och 216). Inte heller den scm i åtgärderna skulle vilja se en form av expropriation lär kunna finna hinder mot den föreslagna lagstiftningen, eftersom viss ersättning i form av ränta utgår under depositionstiden (jfr 2 kap. 18 § regeringsformen).

På grund av det anförda ser lagrådet inget principiellt hinder mot att den

föreslagna lagstiftningen genomförs. I fråga om den närmare utformningen av bestämmelserna ger förslagen anledning till vissa erinringar, som lagrådet vill beröra i det följande i anslutning till de särskilda lagförslagen. Det torde få förutsättas att regeringen har för avsikt att med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen utfärda verkställighetsföreskrifter beträffande alla de tre föreslagna lagarna.

Förslaget till lag om inbetalning på likviditetskonto

2–5 §§

I 2–5 §§ i förslaget meddelas bestämmelser om beräkning av det belopp som arbetsgivare skall betala in på likviditetskonto och om tiden för inbetalningen (2 och 3 §§), om skyldighet för riksförsäkringsverket att underrätta arbetsgivare om hans betalningsskyldighet (4 §) samt om en nedre gräns för betalningsskyldigheten (5 §). Enligt bestämmelserna skall andra arbetsgivare än landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner göra en preliminär inbetalning senast den 31 augusti 1984 i avräkning på den slutliga inbetalningen, som skall fullgöras senast den 31 januari 1985. Nämda kommuner skall göra sin inbetalning en gång nämligen senast den 31 januari 1985. I 5 § föreskrivs att belopp, som skall betalas in på likviditetskonto, avrundas till närmast lägre hundratal kronor och att, om beloppet inte uppgår till 10 000 kronor, inbetalning på likviditetskonto inte skall ske.

De föreslagna bestämmelserna är inte helt tydliga till sin innebörd. Det bör sägas ut att den preliminära inbetalningen sker i avräkning på det slutliga beloppet. I anslutning härtill bör också införas en bestämmelse om att för det fall att den preliminära betalningen överstiger det slutliga beloppet överskjutande belopp skall betalas tillbaka jämte ränta. Det synes också böra klarare anges vad den i 4 § föreskrivna underrättelseskyldigheten för riksförsäkringsverket innefattar. Av remissprotokollet framgår att verket svarar för det underlag som används som bas för beräkning av de belopp som skall betalas in på likviditetskonto samt att verket bör räkna ut vad varje arbetsgivare skall betala in och i god tid underrätta honom om detta. Lagtexten torde böra ge uttryck åt vad som sålunda avses. Av den föreslagna 5 § framgår inte, om den där angivna gränsen 10 000 kronor gäller både det preliminära och det slutliga beloppet eller enbart det sistnämnda. Remissprotokollet tyder på att det är det slutliga beloppet som avses, en innebörd som också bekräftats vid föredragningen inför lagrådet. Detta bör tydliggöras. I samband härmed synes lämpligen kunna införas en föreskrift av innehåll, att preliminär inbetalning inte skall göras om det preliminära beloppet inte uppgår till 5 000 kronor.

I enlighet med det sagda vill lagrådet förorda vissa omformuleringar av de föreslagna bestämmelserna. I samband härmed torde den i 5 § föreslagna bestämmelsen om en gräns för betalningsskyldigheten böra flyttas in i 2

och 3 §§ samt den i samma paragraf intagna bestämmelsen om avrundning flyttas till 4 §. Bestämmelserna synes kunna ges följande innehåll.

I 2 § torde till det föreslagna första stycket fogas bestämmelsen, att om beloppet inte uppgår till 10 000 kronor inbetalning inte skall göras. I andra styckets andra mening torde efter orden "skall arbetsgivaren" infogas "i avräkning på det slutliga beloppet", varjämte som beteckning på den här avsedda betalningen lämpligen bör i slutet av meningen inom parentes anges "preliminär inbetalning". Här efter torde få följa en tredje mening av innehåll, att om detta belopp inte uppgår till minst 5 000 kronor någon preliminär inbetalning på likviditetskonto inte skall göras, och som fjärde mening föreskriften, att återstoden av beloppet enligt första stycket skall betalas in senast den 31 januari 1985 (slutlig inbetalning). Som ett tredje stycke i paragrafen torde införas bestämmelsen att, om den preliminära inbetalningen överstiger vad arbetsgivaren enligt första stycket skall betala in på likviditetskonto, riksbanken skall betala tillbaka överskjutande belopp jämte ränta därå från inbetalningsdagen. Den räntefot som anses lämplig bör anges i bestämmelsen.

I 3 § torde liksom i 2 § första stycket tillfogas bestämmelsen, att om beloppet inte uppgår till 10 000 kronor inbetalning inte skall göras.

I 4 § torde som ett första stycke upptas bestämmelserna, att riksförsäkringsverket skall i god tid före den 31 augusti 1984 och den 31 januari 1985 underrätta varje arbetsgivare om hans skyldighet enligt 2 eller 3 § och därvid ange det belopp som skall inbetalas samt att avskrift av sådan underrättelse skall tillställas riksbanken. Ett andra stycke i paragrafen torde få innehålla, att belopp som skall betalas in på likviditetskonto avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

Som följd av att innehållet i 5 § i det remitterade förslaget enligt det anförda införts i 2, 3 och 4 §§ får följande paragrafer i förslaget beteckningarna 5, 6, 7 och 8 §§ i stället för 6, 7, 8 och 9 §§.

6 §

Enligt 6 § i det remitterade förslaget utgår årlig ränta med sju procent på medel som står inne på likviditetskonto. Räntan skall enligt 8 § i samma förslag betalas tillbaka i samband med återbetalning av det insatta beloppet den 30 december 1986 eller den tidigare dag som regeringen bestämmer. Det betyder att till kontot inbetalade belopp kommer att stå inne på kontot över två årsskiften, nämligen 1984–1985 och 1985–1986. Med hänsyn härtill torde böra införas en särskild bestämmelse om att upplupen ränta skall läggas till kapitalet vid utgången av kalenderår. Det kan lämpligen ske genom att till första meningen i paragrafen fogas satsen "vilken läggs till kapitalet vid utgången av kalenderår".

Förslaget till lag om exportdepositioner för skogsprodukter

Lagförslaget innebär att det för skogsprodukter som exporteras under tidsperioden den 1 juli 1984—den 30 juni 1985 skall ställas en deposition hos staten. Depositionsskyldigheten åvilar i princip den för vars räkning varan förs ut ur landet. Depositionen utgör 3 procent av det s. k. depositionsskyldighetsunderlaget, vilket normalt är varans försäljningspris med tillägg av fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige. Depositionsskyldighetens omfattning skall fastställas av tullmyndighet med ledning av deklarationer, som de depositionsskyldiga självant skall avlämna. Deklarationerna skall avlämnas för kalendermånad och innehålla en redovisning för den export som ägt rum under kalendermånaden. Om depositionsskyldighetsunderlaget för kalendermånaden inte överstiger 25 000 kronor föreligger ingen depositionsskyldighet. Depositionsskyldighetsbelopp skall av tullmyndigheten sättas in på konto i riksbanken. Det löper med årlig ränta enligt riksbankens diskonto. Beloppet betalas tillbaka den 1 juli 1987 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller beslutar i särskilda fall. Räntan skall vara låst på kontot till dess depositionen återbetalas. Förslaget innehåller vidare bestämmelser om skönmässigt uttag av depositionsskyldighetsbelopp, om dispens från depositionsskyldighet, om särskild dröjsmålsränta på depositionsskyldighetsbelopp som inte betalas i föreskriven tid, om sanktionsavgift, om exigibilitet av beslut om dröjsmålsränta och sanktionsavgift, om besvär samt om inskränkning i rätten till avdrag vid inkomsttaxeringen beträffande sanktionsavgifterna.

I avsaknad av sedvanligt underlag för bedömningen av förslaget ställer det sig svårt för lagrådet att i allo överblicka förslagets praktiska konsekvenser och de administrativa problem det kan medföra. Lagrådet vill till en början beröra vissa frågor av grundläggande betydelse för förslaget.

När det gäller depositionsskyldigheten innehåller förslaget att, när en skogsprodukt överlåts till en utländsk exportör, depositionsskyldigheten skall fullgöras av den senaste svenska överlåtaren. Förslaget, som till utgångspunkt har att depositionsskyldighet inte i något fall uppstår förrän i och med utförseln, innehåller inga regler om hur i ett här avsett fall den svenska överlåtaren skall få kännedom om den omständighet, dvs. utförseln, som grundar hans depositionsskyldighet och deklarationsskyldighet. Denna svaghet i systemet bör undvikas. Lagrådet vill föreslå att skyldigheten att utan anmodan lämna uppgift om exporten åläggs endast exportörer, även sådana som till äventyrs inte är depositionsskyldiga. Skulle det av lämnade uppgifter framgå att överlåtaren är depositionsskyldig får underlag för fastställelse av dennes depositionsskyldighet inhämtas genom anmodan till honom att lämna uppgifter. Likaledes bör i de här avsedda fallen även depositionsskyldigheten fullgöras vid tidpunkt som tullmyndigheten i varje särskilt fall föreskriver.

En annan fråga rörande depositionsskyldigheten har samband med den

föreslagna lagens ikraftträdande. Enligt det remitterade förslaget skall lagen träda i kraft den 1 juli 1984 och tillämpas i fråga om utförsel som sker den 1 juli 1984 eller senare. Detta kan medföra att en överlåtare bosatt i Sverige blir depositionsskyldig till följd av en överlåtelse till utländsk exportör som skett långt före lagens ikraftträdande. Lagen får därmed retroaktiv verkan.

I överensstämmelse med den princip som kommit till uttryck i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen bör undvikas bestämmelser som kan innebära avsevärda ekonomiska belastningar för enskilda med retroaktiv verkan. I regeringens kompletteringsproposition (prop. 1983/84: 150), avgiven till riksdagen den 25 april 1984, anmärks att förslag rörande exportdepositioner redovisas närmare i en lagrådsremiss. Lagrådet vill med hänsyn till det sagda föreslå att bestämmelserna inte skall leda till depositionsskyldighet i fall då överlåtelsen ägt rum före den 25 april 1984.

Lagrådet övergår häfter till vissa frågor i anslutning till de särskilda paragraferna i förslaget.

Lagens rubrik

Mot det remitterade förslagets rubrik, lag om exportdepositioner för skogsprodukter, kan den anmärkningen riktas att ordet "exportdepositioner" inte används i själva lagtexten. Lagrådet föreslår som rubrik "lag om deposition vid utförsel av skogsprodukter".

2 § första stycket

Enligt andra meningen i det remitterade förslaget skall när en vara överlåtits till en utländsk köpare, som låter föra ut den, depositionen ställas av säljaren eller, om även denne är utländsk, den senaste svenske överlåtaren i överlåtelsekedjan. Av remissprotokollet framgår att vid bestämning av om en exportör eller säljare är att anse som svensk ledning kan hämtas ur punkt 1 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen (1928:370) såvitt avser fysisk person och ur 1 § valutaförordningen (1959:264) när det gäller juridisk person. I dessa författningsrum anknyts emellertid inte till nationaliteten utan till bosättningen. Under föredragningen inför lagrådet har bekräftats att exportörens eller säljarens hemvist skall vara avgörande för depositionsskyldigheten i fall som avses med de föreslagna bestämmelserna.

Lagrådet föreslår att styckets andra mening får lydelsen att om varan överlåtits till någon med hemvist utomlands, vilken för ut den, depositionen skall ställas av överlåtaren eller, om även denne har hemvist utomlands, den senaste överlåtaren i överlåtelsekedjan med hemvist i Sverige.

5 och 6 §§

Dessa paragrafer innehåller bestämmelser om deklarationsskyldighet för de depositionsskyldiga och om tiden och ordningen för depositionsbelop-

pets erläggande (5 §) samt om skönsuppskattning när den depositionsskyldiges uppgifter inte kan läggas till grund för en tillförlitlig beräkning av detta belopp eller uppgifter från den depositionsskyldige saknas (6 §).

På de skäl som lagrådet angivit inledningsvis bör bestämmelserna om deklarations- och depositionsskyldighet såvitt avser de fall som regleras i 2 § första stycket andra meningen ändras. Lagrådets förslag till lösning innebär följande.

Som ett första stycke av 5 § tas in huvudregeln, att den för vars räkning vara som avses i 1 § förs ut under där angiven tidsperiod är skyldig att utan anmodan lämna uppgift till tullmyndigheten om utförseln i enlighet med vad som anges i det följande. Det bör observeras att lagrådets förslag innebär att alla exportörer, såväl de i Sverige bosatta som de som är bosatta utomlands, blir uppgiftsskyldiga oberoende av om de är depositionsskyldiga eller ej. Ett andra stycke av 5 § torde få innehålla närmare bestämmelser om ordningen för uppgiftslämnandet enligt huvudregeln samt om uppgifternas innehåll, allt i saklig överensstämmelse med det remitterade förslaget. Detta stycke kan då lämpligen få lyda: "Uppgift skall lämnas för varje kalendermånad under vilken utförsel skett. Den skall ha inkommit till tullmyndigheten senast den tionde i närmast följande månad. Uppgiften skall innehålla en redovisning av de varor som förts ut ur landet under kalendermånaden med angivande av varuslag, tulltaxenummer, kvantitet, beräknat depositionsunderlag samt beräknat depositionsbelopp. Har den uppgiftsskyldige inte hemvist i landet skall han lämna upplysning om vem eller vilka som överlåtit varorna till honom."

I en följande paragraf, 6 §, bör tas in bestämmelser om hur underlag för fastställande av depositionsskyldigheten skall erhållas när denna skyldighet befinnas åvila annan än den som lämnat uppgift enligt föregående paragraf. Som ett första stycke i paragrafen kan tas in bestämmelsen, att om depositionsskyldighet åvilar annan än den som lämnat uppgift enligt 5 § tullmyndigheten skall anmoda den som kan antagas vara depositionsskyldig att inkomma med uppgift till ledning för fastställande av depositions-skyldigheten. Som ett andra stycke torde få följa bestämmelsen, att tullmyndigheten får anmoda även överlåtare som inte har hemvist i landet att lämna upplysning i de hänseenden som nämns i första stycket.

Därefter synes lämpligt att i en särskild paragraf, 7 §, tas in bestämmelser om ordningen för fastställande av depositionsskyldigheten. Normalt skall ju depositionsbeloppet enligt det remitterade förslaget erläggas samtidigt med att uppgiftsskyldigheten fullgörs, men avsikten synes ändå vara att beslut skall fattas i varje särskilt fall. Den avsedda ordningen torde kunna uttryckas genom en första mening på det sättet att tullmyndigheten fastställer depositionsskyldighet med ledning av uppgifter som avses i 5 eller 6 §. En andra mening torde få innehålla bestämmelser om skönsuppskattning i saklig överensstämmelse med det remitterade förslaget. De kan lämpligen ges lydelsen att, om uppgifter av det slag som nyss nämnts inte

lämnats eller om de är så bristfälliga att de inte kan läggas till grund för en tillförlitlig beräkning av depositionsbeloppet, detta får bestämmas efter skälig grund.

På grund av lagrådets förslag till särskild behandling av de fall som avses i 2 § första stycket andra meningen synes lämpligt att i en särskild paragraf, 8 §, ge bestämmelser om tid och ordning för depositionsskyldighetens fullgörande. Den torde få följande lydelse: "Den som är depositionsskyldig enligt 2 § första stycket första meningen skall erlägga depositionsbeloppet till tullmyndigheten senast den dag då uppgift enligt 5 § skall ha inkommit till myndigheten. Annan depositionsskyldig skall erlägga depositionsbeloppet till myndigheten den dag myndigheten bestämmer."

8 §

Paragrafen innehåller regler för återbetalning av deponerade belopp (första stycket) samt för beräkning av ränta på depositionerna och återbetalning av räntan (andra stycket). Regeln i andra stycket sista meningen att räntan betalas ut när depositionen betalas tillbaka synes kräva en föreskrift om hur den innehållna räntan skall behandlas vid ränteberäkningen. Under föredragningen inför lagrådet har uppgivits att upplupen ränta bör läggas till kapitalet vid slutet av kalenderår. Med hänsyn till det anförda torde andra stycket av paragrafen – som till följd av lagrådets förslag i det föregående får beteckningen 10 § – ges följande lydelse: "På deponerat belopp löper ränta från dagen för inbetalningen till tullmyndigheten till dess beloppet återbetalas. Räntan betalas ut i samband med återbetalning av det deponerade beloppet. Den beräknas för år efter den räntesats som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot och läggs till det deponerade beloppet vid utgången av kalenderår. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller."

Det bör uppmärksammas att regeln om att ränta inte betalas ut förrän i samband med återbetalning av det deponerade beloppet synes kunna leda till vissa komplikationer i skattehänseende. Räntan torde nämligen normalt sett bokföringsmässigt vara att hänföra till det år den belöper sig på och därmed föranleda inkomstbeskattning, trots att den inte står till förfogande i likviditetshänseende. Någon regel avsedd att mildra detta förhållande har emellertid inte företagits.

11–14 §§

Paragraferna innehåller bestämmelser om en sanktionsavgift vid oriktiga uppgifter och i skönsuppskattningsfall. Bestämmelserna synes utformade mot bakgrund av en tänkt möjlighet för tullmyndighet att göra om redan fastställda beslut om depositionsskyldighet. Några regler om en dylik möjlighet, som i så fall skulle kunna utformas med eftertaxeringsinstitutet som förebild, har emellertid inte tagits upp i det remitterade förslaget. Sådana regler torde böra övervägas.

Enligt förslaget skall sanktionsavgift utgå även i skönssuppskattningsfallen. Enligt lagrådets mening bör i sådana fall sanktionsavgift utgå endast vid klara fall av brott mot uppgiftsskyldigheten, dvs. när oriktig uppgift lämnats eller när någon helt underlåter att lämna uppgift trots att skyldighet därtill föreligger. Lagrådet föreslår en sådan bestämmelse. Att märka är att med lagrådets förslag till omläggning av uppgiftsskyldigheten i fall då exportören har hemvist utomlands endast sådan uppgiftsskyldig som samtidigt är depositionsskyldig kommer att kunna drabbas av sanktionsavgift.

Härutöver förordar lagrådet en omdisposition av bestämmelserna rörande sanktionsavgift. Dessa torde lämpligen tas upp i två paragrafer, betecknade 13 och 14 §§, av följande lydelse:

”13 § Har den som är depositionsskyldig lämnat uppgift enligt 5 eller 6 § som befinns vara oriktig, skall den depositionsskyldige påföras en avgift som uppgår till 20 procent av det depositionsbelopp som, om den oriktiga uppgiften godtagits, inte skulle ha påförts honom. Har han underlåtit att lämna föreskriven uppgift, skall han påföras en avgift som uppgår till 20 procent av depositionsbeloppet.

Har depositionsskyldig, som lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna uppgift, frivilligt rättat felet skall avgift inte påföras. Avgift påförs inte heller i anledning av felräkning eller skrivfel, som uppenbart framgår av lämnad uppgift.

14 § Avgift enligt 13 § får efterges om oriktigheten eller underlåtenheten med hänsyn till omständigheterna framstår som ursäktlig eller om depositionen avser ett ringa värde.

Bestämmelserna i första stycket beaktas även utan yrkande, när omständigheterna i ärendet föranleder det.”

Ikraftträdandebestämmelsen

Av de skäl lagrådet anført inledningsvis bör ikraftträdandebestämmelsen få följande lydelse: ”Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984. I fall som avses i 2 § första stycket andra meningen föreligger dock ej depositions-skyldighet om överlåtelsen skett före den 25 april 1984.”

Förslaget till lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag

1 §

Enligt första stycket i paragrafen skall den föreslagna lagen gälla svenska aktiebolag, vilkas aktier vid början av verksamhetsåret 1984, 1. är inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller 2. är föremål för handel på den s. k. OTC-marknaden. Av remissprotokollet framgår att det med lagen avsedda förbudet är tänkt att gälla vinstutdelning från aktiebolag, vilkas aktier är inregistrerade vid börsen när utdelningen för verksamhetsåret 1984 förfaller till betalning. I överensstämmelse med denna tanke torde

lagen böra anges gällande svenska aktiebolag vilka utgivit aktier, som under verksamhetsåret 1984 eller del därav 1. är eller har varit inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller 2. är eller har varit föremål för handel på OTC-marknaden.

Om ett aktiebolag har olika slag av aktier, men alla aktieslagen inte är inregistrerade vid börsen eller föremål för sådan handel som nyss sagts, torde lagen bli tillämplig på bolagets samtliga aktier.

3 §

Första stycket i paragrafen gäller utdelning på nyemitterade aktier. Det avsedda innehållet har dock inte kommit till klart uttryck i den föreslagna texten. Lagrådet föreslår att andra meningen ersätts av följande, något utförligare bestämmelser. Närmast efter första meningen införs en andra mening av innehåll, att sådan utdelning dock för nyemitterad aktie inte får överstiga utdelningen på aktie under det närmast föregående räkenskapsåret. Som en tredje mening torde böra upptas bestämmelsen att, om det finns aktier av olika slag och de nyemitterade aktierna är av ett slag som redan finns, jämförelsen görs enbart med aktier av samma slag. I en fjärde mening slutligen föreskrivs att, om nyemissionen avser ett nytt slag av aktier, utdelningen på varje sådan aktie inte får överstiga genomsnittet av utdelningen på tidigare utgivna aktier.

5 §

Såsom sanktion mot aktiebolag, som lämnar utdelning i strid med den föreslagna lagen, föreskrivs i denna paragraf att bolaget skall till statsverket betala en avgift motsvarande vad som har delats ut för mycket. Avgiften skall fastställas av bankinspektionen och får drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). I allmänhet torde det inte bereda ett bolag svårigheter att räkna ut vad som enligt 2 eller 3 § i lagförslaget högst får delas ut. Fall kan emellertid tänkas då ett bolag t. ex. på grund av ett ursäktligt misstag kommit att dela ut för högt belopp. I förslaget borde upptas en jämningsregel för sådana fall. Om en sådan reglering skulle anses överflödigt, måste likväl på annat sätt tillses att ett bolag inte behöver drabbas i berörda fall.

6 §

Enligt paragrafen får bankinspektionen, om det finns särskilda skäl, medge att utdelning får ske med högre belopp än som följer av bestämmelserna i 2 eller 3 §. I motiveringen till stadgandet berörs sådana förvaltningsbolag som, för att åtnjuta skattefrihet för erhållna utdelningar, måste dela ut 80% härav till sina egna aktieägare. Dessa bolag bör, sägs det, kunna medges att höja utdelningen så mycket som erfordras för att mottagen utdelning skall kunna bli skattefri. Det är enligt lagrådets mening rimligt att den föreslagna lagen inte utgör hinder för förvaltningsbolagen att

lämna utdelning i den omfattning som behövs för att de skall vara befriade från skattskyldighet. En särskild reglering av frågan är att föredra framför den i remissen valda utvägen att falla tillbaka på dispensmöjligheten enligt förevarande paragraf. Den närmast till hands liggande lösningen synes vara att i den föreslagna lagen införa ett stadgande av innehåll att bestämmelserna i lagen ej utgör hinder för aktiebolag som omfattas av föreskrifterna i punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928:370) att för verksamhetsåret 1984 lämna utdelning i den utsträckning som krävs för att bolaget skall vara frikallat från skattskyldighet enligt nämnda paragraf. Lagrådet föreslår att en sådan bestämmelse upptas som 7 §.

Om vad lagrådet sålunda föreslagit följs, skall 7 § i det remitterade förslaget betecknas 8 §.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	3
1 Förslag till lag om inbetalning på likviditetskonto	3
2 Förslag till lag om exportdepositioner för skogsprodukter	5
3 Förslag till lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag	8
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde 1984-05-03	10
1 Inledning	10
2 Allmän motivering	10
3 Upprättande lagförslag	12
4 Specialmotivering	12
4.1 Lag om inbetalning på likviditetskonto	12
4.2 Lag om exportdepositioner för skogsprodukter	16
4.3 Lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag	24
5 Hemställan	29
6 Beslut	29
Bilaga 1 De remitterade lagförslagen	30
Bilaga 2 Utdrag ur lagrådets protokoll 1984-05-02	37